

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav etnologie

Diplomová práce

Ing. Bc. Martina Čechmánková

Kolektivní vs. individuální repertoár na příkladu konkrétních folk groups na Slovákku

Collective vs. individual narrative repertoire on example of specific folk groups in Moravian Slovakia

Praha 2022

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Poděkování:

Děkuji všem svým respondentům, kteří si mi věnovali svůj čas a svou důvěru.

Děkuji vedoucímu práce za trpělivost a toleranci při zpracování této práce.

V Praze, dne 5. srpna 2022

Martina Čechmánková

Klíčová slova (česky)

Folk group, hodová chasa, folklorní soubor, folklor, hody, masopust, májka, narativ

Klíčová slova (anglicky):

Folk group, feast group, folk ensemble , folklore, feast, Shrovetide, May tree, narrative

Abstrakt (česky)

V obcích v etnografickém regionu Slovácko se stále dodržuje značné množství výročních festivit a praktik spojených s různým způsobem udržovanou či konstruovanou tradiční lidovou kulturou. Tyto praktiky, jako jsou hody, stavění májky či masopust aj. vykonávají různé lokální folk groups a jejich realizace přípravě je připomínána v různých narativech, které se pak orální transmisí šíří buď generačně, nebo migrují. Jsou také připomínány při opakovaném konání festivit. Narativy se týkají např. složitosti nošení kroje, kradení májek, nebo plánování obchůzek po vesnici. Zachytila jsem také narativy týkající se vlivu populární kultury.

Abstract (in English):

In villages in ethnographic region Slovácko, there is still alive extensive number of annual popular festivities and practices connected with safeguarded or imagined folk culture.

These practices, for example feast, making a May tree or Shrovetide etc., are organised by different kinds of folk groups and their realisations and preparations are reminded in various narratives, which are generationally spread in oral transmission, or they are migrating.

Narratives are reminded by repeating of these festivities. Narratives are mostly about problems with wearing folk costumes, stealing May trees or planning a village round. I collected also narratives about effect of popculture.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Metodika	8
3. Vymezení zkoumané oblasti	13
4. Specifikace folk groups	15
4.1. Chasa	15
4.2. Folklorní soubor	18
5. Dodržované výroční festivity a praktiky spojené s různým způsobem udržovanou či konstruovanou lidovou kulturou	21
5.1. Zimní výroční festivity a praktiky	21
5.2. Jarní výroční festivity a praktiky	24
5.3. Letní výroční festivity a praktiky	31
5.4. Podzimní výroční festivity a praktiky	31
6. Narativy ve zkoumané oblasti	35
6.1. Hodové zkoušky.....	35
6.2. Chvojí	36
6.3. Hodová obchůzka vesnice.....	39
6.4. Taneční hodová zábava.....	43
6.5. Konec hodů	46
6.6. Masopust	48
6.7. Kradení předmětů.....	52
6.8. Výzvy, soutěže a taneční hry	58
6.9. Nečekané dary	64
6.10. Vliv populární kultury	65
6.11. Úprava písní.....	67
7. Závěr	70

1. Úvod

Má práce se zabývá výzkumem v současnosti ústně předávaných narativů spojených s výročními festiviti ve vybraném subregionu uherskohradištského Dolňácka etnografického regionu Slovácka. Tyto narativy se šíří v různých typech folk groups, např. ve folklorních souborech a chasácha při různých výročních festivitech a praktikách spojených různým způsobem s udržovanou, či konstruovanou lidovou kulturou. V mnou vybrané oblasti se jedná především o tradiční krojované hody s právem, dále se narativy dotýkají např. slavení masopustu a masopustních obchůzek.

Vybranou oblast důvěrně znám, sama jsem se účastnila krojovaných hodů, či masopustních obchůzek. Proto jsem také zvolila sběr narativů se zaměřením na tyto festivity spojené s lidovou kulturou. Jak jsem již zmínila, jedná se o narativy, které jsou šířeny ústně a jejich písemná podoba je zpracovávána velmi ojediněle. Lze je jen velmi obtížně zachytit na internetu, i když existují různé skupiny nadšenců např. na facebooku (shromažďující především narativy z etnografického subregionu strážnického Dolňácka), nebo individuální blogy. Použití těchto zdrojů je tedy velmi omezené a ve své práci jsem čerpala pouze z jednoho internetového zdroje.

Mnoho narativů týká samotného průběhu těchto festivit a praktik, např. krojovaných hodů s právem. Díky osobní zkušenosti ale vím, že i samotná příprava na tyto festivity je velmi zajímavá co se týče různých vyprávění, které jsou v těchto specifických sociálních skupinách, či komunitách šířeny.

Jedná se např. o narativy spojené se sběrem *chvojí*, které je potřeba na výzdobu vesnice o hodech, narativy spojené s plánováním průvodu, který prochází vesnicí, narativy spojené s náročností nošení slavnostního kroje, nebo nošením podomácku zhotovených masopustních masek.

Díky dobré znalosti regionu i festivit samotných jsem se tedy rozhodla oslovit respondenty, kteří tyto festivity a praktiky dodržovali či v jejich dodržování pokračují a byli tak schopni povídat např. nejen o hodech, ale i o dalších praktikách nezbytně spojenými s přípravami na hody.

Výzkum bohužel probíhal ve velmi nelehké době. V roce 2020 zasáhla celý svět pandemie Covid-19, což mělo velmi negativní dopad na společnost. Výroční festivity jako např. hody byly rušeny, folklorní soubory ani chasy se nesetkávaly. Rozhovory, které jsem měla naplánovány tak proběhly z větší části pouze s jednotlivci.

Velkou výhodou v těchto individuálních rozhovorech bylo, že narátoři byli více otevření, více

sdílí a podařilo se mi tak zachytit narativy, které by ve své sociální skupině pravděpodobně nevyprávěli, např. z důvodu studu.

I když výzkum probíhal převážně s jednotlivci, tak se mi podařilo zachytit značné množství narativů konkrétních folk groups (např. folklorní soubor) které se přímo týkají několika výročních festivit a praktik, které budu popisovat níže. Jednotlivé narativy pak komparuji s podobnými narativy obcí v uherskohradištském Dolňácku.

2. Metodika

Strategii výzkumu jsem zvolila kvalitativní. Kvantitativní strategie vzhledem k vládním nařízením byla možná např. formou online dotazníku sdíleného přes řetězové e-maily, nebo po sociálních sítích a vzhledem k explanačnímu typu výzkumu,¹ který identifikuje kauzální faktory mi přišlo účelnější zvolit právě strategii kvalitativní, kdy budu vysvětlovat sociální jednání pomocí významů, které jim přisuzují sami aktéři, tedy členové konkrétních folk groups a kdy tito členové konstruují sami své vlastní jednání a jednání jiných pomocí narativů, které šíří ústně.²

Jak jsem již zmínila v úvodu, výzkumnou oblast důvěrně znám a tak jsem oslovila respondenty, o kterých jsem věděla, že festivity a praktiky dodržovali. Díky nim jsem pak získala kontakty na další osoby, které festivity a praktiky (např. hody) dodržují nyní.

Různá vládní nařízení zakazovala setkávání lidí ve skupinách. To byl dost zásadní problém, protože jednotliví členové folk groups se neselekávali vůbec, i když touha po sociálním kontaktu byla značná. Po rozvolnění pravidel v létě v roce 2021 se mi podařilo setkat se pouze s jedním folklorním souborem z etnografického subregionu uherskohradištského Dolňácka. Chtěla jsem mluvit s více folklorními soubory, ale po tak dlouhé době lockdownu bylo hodně členů souborů na prázdninách, dovolených, nebo se snažili setkat s lidmi, se kterými se setkávat nemohli a rozhovory mi slíbili na podzim, kdy se ovšem pravidla pro setkávání lidí opět zpřísnila. Sběr narativů od těchto folk groups probíhal tedy na podzim a v zimě roku 2021 pouze s jednotlivci, nikoliv se skupinou.

Vládní nařízení také zakázala konání téměř všech výročních festivit spojených s lidovou kulturou, případně jiných etnokulturních akcí. V mnohých obcích a městech tak byly vládními nařízeními přerušeny některé tradice, které nebyly přerušeny od konce 19. století. V roce 2021 se některé výroční festivity spojené s lidovou kulturou konaly v různé míře intenzity a mělo to dopad i na počet organizátorů a aktérů těchto festivit.

Jako příklad bych ráda uvedla kateřinské hody s právem v obcích Tasov a Lipov. Svátek svaté Kateřiny (24. 11.) připadal na středu a tasovské hody proběhly víkend před svátkem sv. Kateřiny, tedy 20. a 21. 11. a lipovské hody měly proběhnout víkend po svátku sv. Kateřiny, tedy 27. a 28. 11.

V Tasově se v roce 2021 do organizace hodů, které pořádá tasovská chasa, zapojily i osoby, které dříve do hodové chasy patřily a nyní k ní už nepatří. Počet členů této folk group se tedy několikanásobně zvýšil, což pozitivně vítali jak sami tito členové, tak i místní

---

¹Hendl, Jan a Jiří Remr. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017, s. 22.

²Hendl, Jan a Jiří Remr. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017, s. 27.

obyvatel.³

V následujícím týdnu se ale změnila vládní nařízení pro setkávání lidí, a tak byly kateřinské hody v Lipově oficiálně zrušeny. Jelikož v Lipově nebyla tradice od konce 19. století přerušena, obleklo se pár lidí z místní lipovské chasy do kroje a prošli se zpěvem obcí, aby tak alespoň symbolicky zachovali kontinuitu tradice hodů v Lipově.⁴

Obdobně dopadly i jiné výroční festivity a etnokulturní tradice. Byly rušeny, nebo organizátory upravovány do nějaké formy přijatelné pro místní komunitu. Některé festivity a tradice byly pořádány neoficiálně, jak je to vidět na příkladu kateřinských lipovských hodů.

Termíny festivit a etnokulturních tradic jsou dopředu vždy známe, některé obce se jimi pyšní, týdny předem probíhají přípravy a v místních komunitách se o nich hodně mluví. Při zrušení těchto festivit i jiných praktik spojených s lidovou kulturou bylo velmi těžké zachytit narativy v terénu. Stejně tak nebylo dost dobře možné setkat se s účastníky, kteří se rozhodli nařízení porušit a zajistit alespoň nějakou formu pokračování tradice, jelikož tyto počiny nebyly oficiální a že proběhly bylo zřejmé až po jejich proběhnutí nejčastěji z doslechu, případně ze soukromých fotografií jednotlivých aktérů.

Při psaní práce jsem tedy musela vycházet především z narativů, které jsou více než dva roky staré a nešlo je komparovat s aktuálními událostmi a zaznamenat tak narativy nové. Výzkum také ztížilo, že jsem se nemohla setkat s celými skupinami lidí, kteří by mohli konkrétní narativy doplňovat, nebo si vzpomenout na narativy jiného druhu. Stejně náročná byla práce s jednotlivci. Někteří opakovaně odmítali rozhovor z důvodu nemoci své, nebo člena rodiny.

Důležité pro můj výzkum bylo pozorování, a to pozorování kvalitativní a nestrukturované, které spočívá především v pozorování relevantních jevů. V mém případě se jednalo pouze o hody v Tasově, které jako jediné nebyly v době mého výzkumu zakázané a proběhly ve své tradiční formě.

Jelikož se jedná o společenskou akci vysokého významu, bylo by velmi netaktní mít s sebou výzkumný deník a dělat si poznámky. Zaznamenávala jsem tedy jednotlivé jevy na mobilní telefon, kdy jsem pořizovala fotografie a nahrávala zvuk, i když některé situace jsem nedokázala zachytit včas, protože byly zcela nepředvídatelné. Některé záznamy, především fotografie, mám od svých respondentů.

S jednotlivými respondenty jsem provedla rozhovory, které se vázaly k vybraným výročním festivitám a jiným praktikám spojených s lidovou kulturou, jež dotazovaní prožili a

---

³ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁴ Respondentka Petra, 30 let, nezaměstnaná, Kněždub.

v nichž vystupovali v jistém postavení a společenské roli a na které si v jejich průběhu vytvářeli svůj vlastní názor a postoj.⁵ Jedná se tedy o kvalitativní metodu výzkumu, která je příznačná svým demokratizujícím pojetím vymezeného časového horizontu.⁶

Ve své práci se zabývám sběrem narativů, které nejsou vždy zcela společensky přijatelné. Často se jedná o dehonestaci konkrétní osoby, v některých případech i o porušení zákona. Je tedy zcela nezbytné, aby byly ochráněni mí respondenti a to naprostou anonymizací, aby bylo možné v budoucnu udělat návratný výzkum.

Před zahájením rozhovoru s každým jednotlivým respondentem i s folklorním souborem, který mi rozhovor poskytl, byli všichni ujištěni že jejich jména, případně názvy nebudou v mé práci uvedeny, aby nebylo možné jejich identity rozpoznat. Jejich identita tak bude ochráněna i v předních budoucích citacích a jejich jména a názvy budou pozměněny, nebo neuvedeny.⁷

V případě mé práce je nutná širší anonymizace. Nejde tedy jenom o pozměnění jmen konkrétních respondentů, případně názvů folk groups ale i o anonymizaci konkrétních municipalit a to z důvodů zmiňovaných výše. V mé práci jsou tedy pozměněny i názvy konkrétních obcí, měst a městysů.

Jádrem mé práce jsou narativy, které ponechám kvůli jejich autenticitě v jejich původní formě, tak jak mi je respondenti vyprávěli. Budou tedy v dialektu, který nebudu upravovat.

Spisovný význam dialektického výrazu bude uveden v závorce, pro správné porozumění narativu. Ponechám také všechny vulgarismy, protože i ony mají jistou vypovídací hodnotu.

Výzkum se uskutečnil převážně s jednotlivci formou strukturovaných, nebo polostrukturovaných rozhovorů. Bylo tedy nutné spoléhat se na jejich paměť a na jejich vlastní vnímání reality a dané skutečnosti. Individuální paměť je podmíněná, strukturovaná a závislá na paměti nejrůznějších kolektivů, v případě této práce se jedná a různé folk groups a místní rurální komunitu. Tyto skupiny pak tvoří tzv. sociální rámce paměti v jejichž intencích tvorba paměti probíhá.⁸

U jednotlivých respondentů se pak jedná o paměť dlouhodobou v níž rozlišujeme paměť epizodickou (zaměřenou na uložené zkušenosti týkající se prožitku konkrétní události z určitého místa a času) a paměť sémantickou (obsahující obecné znalosti a skutečnosti).⁹

---

⁵Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, s.122.

⁶Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, s. 14.

⁷Hendl, Jan a Jiří Remr. Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál, 2017, s. 62.

⁸Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, s. 108.

⁹Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, s. 112.

Pro sběr narativů formou polostrukturovaného rozhovoru je důležitá také selekce vzpomínek a zapomínání, které jsou jedněmi z klíčových předpokladů existence paměti, a to jak individuální, tak kolektivní. Selektivita paměti není ničím jiným, než schopností vyjádřit smysl prostřednictvím představ, symbolů a pojmů, které dovolují uspořádat přítomnost. Při rozhovorech o událostech, které proběhly již před několika lety bylo nutné respondentům pomáhat např. staršími fotografiemi, případně krátkými videi z konkrétních zkoumaných výročních festivaltů. To do značné míry limitovalo události, které nejsou kolektivem všeobecně akceptovány a jsou tedy zapomínány a nejsou dále šířeny. Tyto události by bylo možné zachytit přímo v terénu, při opakování dané situace, což ovšem nebylo možné kvůli vládním nařízením. Je tady zachyceno a uchováváno především to, co má pro respondenty své opodstatnění a co se dále opakuje (u jednotlivce např. různá schémata, scénáře skripty).¹⁰

Při rozhovorech jsem se musela spoléhat na individuální paměť respondentů a na jejich vlastní selektivnost paměti a to z hlediska aktuálních zájmů, případně znalosti věcí minulých a jejich případné zkreslování události z retrospektivy. Každé vyprávění, je rekonstrukcí minulosti z dnešního pohledu, v němž se prolínají naše současné a minulé postoje, přičemž respondent může nabýt dojmu, že celkový výsledek a finální vyústění správně předpokládal dokonce ještě před tím, než se věci samotné odehrály.

Další oblast se týká jedinečného a obecného v podobě selekce vzpomínek pod vlivem většinové kolektivní paměti. Paměť má tendenci se přizpůsobovat neustále se proměňujícím obrazům utvářeným v rámci folk groups. Toto bylo možné zachytit pouze u folklorního souboru z etnografického subregionu uherskohradištského Dolňácka se kterým jsem dělala rozhovor co by s kolektivem.¹¹

Narativy týkající se tradic a etnokulturních tradic je ideální sbírat v kolektivu. Individuální rozhovory jsou pro tento sběr značně limitující, nicméně mají také svou výhodu a tou je, že k selekci paměti patří také potřeba zachování sebeúcty. Narátoři buď nehovoří z různých důvodů o některých událostech a okolnostech svého života, anebo pokud už se k takovému tabuizovanému tématu dostanou, zpravidla je vyličí zkratkovitě, nebo v neutrálních barvách a se snaží vynechat jakýkoliv osobní komentář.¹²

---

¹⁰Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, s. 115.

¹¹Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, s. 116.

¹²Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011, s. 117.

Díky přislíbené anonymizaci tak respondenti našli odvahu sdělit mi narativy, které by jinak v kolektivu nepřipomínali vůbec, nebo jen s velkou nelibostí a to i přes to, že od jimi mi vypravovaných událostí uběhlo i několik dekad.

Ku příkladu mi jedna respondentka sdělila její poměrně ostudnou chůzi z hodové zábavy domů. Taneční hodové zábavy (tzv. muziky) končívají oficiálně někdy kolem druhé hodiny ranní. Podle zvyku měl respondentku doprovodit její taneční partner domů a toto jednání je společensky přijatelné. Nicméně se její situace vyvinula jinak a respondentka zůstala po ukončení hodové zábavy nadále v hostinském zařízení. Navíc nebyla zcela upravena a měla rozvázanou mašli, která bývá uvázána kolem pasu, je fixována špendlíky a měří několik metrů:

„Já si pamatuju, jak sem kerýsi rok vylézla z hospody od Vaverků v 11 hodin v pondělí dopoledne a šla sem a tá mašla rozvázaná. A to byla břečka, napadaný snih a tahla sem tů mašlu v té břečce. A ted' ideš kolem obchodu. No a já idu po chodníku dom a tetky vylézaly z obchodu, protože nekdo si toho všiml v obchodě a řekl: “Běžte se všeci podívat ven, ted' ona ide prostě v tom kroji a tů mašlu tahne v tom sněhu”“¹³

Respondentka uvedla, že jí bylo v té době 16 let. Otevřeně přiznává požívání alkoholu až do brzkých ranních hodin. Navíc přiznává i ono zostuzení před skupinou lidí v obchodě. Nepřiznanou věcí je, že v době, kdy se událost odehrála nebylo možné tyto krojové mašle vyprat (kvůli použitým materiálům) a musely se pořizovat mašle nové, které v té době stály mezi 1.000-2.000 Kč, minimální mzda se v pohybovala kolem 6.500 korun. Kromě veřejného zostuzení, které respondentka přiznala se jednalo i o značnou finanční ztrátu, kterou respondentka nezmínila.

---

¹³ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

3. Vymezení zkoumané oblasti

Jako výzkumnou oblast jsem zvolila oblast etnografického regionu Slovácka.

Slovácko je rozlehlý a značně diferencovaný národopisný region pokrývající podstatnou část jihovýchodní Moravy. První odborné vymezení hranic Slovácka popsal Lubor Niederle v monografii *Moravské Slovensko*. Z jeho závěrů, které zřehlednily vnitřní diferenciaci regionu, se vychází dodnes:

„Geograficky je Slovácko odděleno od Brněnska a Hané Ždánským lesem a Strážovskou pahorkatinou, na severozápadě je lemováno Chříby a na severu a severozápadě je ohraničeno úpatím Javorníků, na východě se táhne od Vlárského průsmyku až ke Strážnici pásmo Bílých Karpat s vrcholy Velkou Javořinou a Lopeníkem. Horské a podhorské části Slovácka se snižují do rovin a údolí, jejichž středem protéká Olšava a Morava se svými přítoky, řekami Kyjovkou a Dyjí.“¹⁴

Toto rozsáhlé území jihovýchodní Moravy nemá přirozené centrum. Jednotlivé subregiony se od ostatních nápadně odlišují nářečím, kroji a jinými složkami lidové kultury (např. architekturou). Proto se také Slovácko člení do několika subregionů, jako jsou Moravské Kopanice a Hornácko (na úpatí Javorníků a Bílých Karpat) Dolňácko (diferencované a pojmenované podle blízkých městských center na brodské, hradištské, strážnické a kyjovské) Podluží, Zálesí a Hanácké Slovácko.¹⁵

Zachycovat narativy na území celého Slovácka by bylo nesmírně obtížné a vyžadovalo by mnoho let, aby mohl být výzkum dokončen. Musela jsem tedy výzkumnou oblast zúžit na oblast etnografického subregionu uherskohradištského Dolňácka, kterou důvěrně znám a kde mám kontakty.

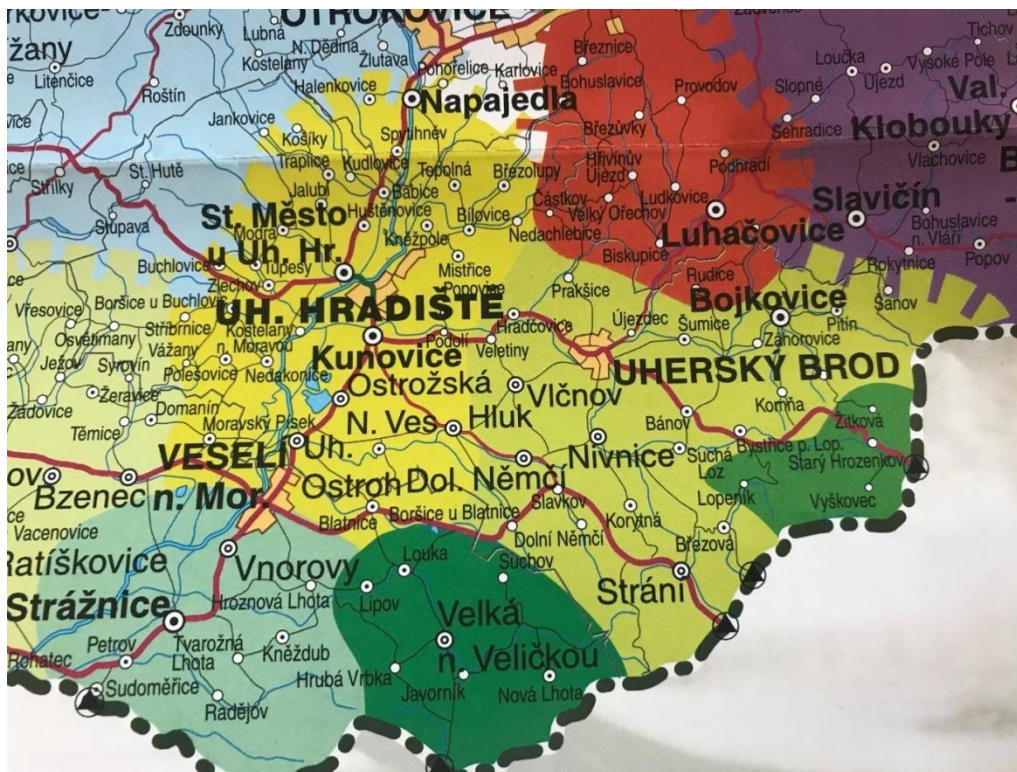
Uherskohradištské Dolňácko se rozprostírá kolem středního toku řeky Moravy a dolního toku Olšavy. Část tohoto území je to rovinná oblast s úrodnými poli a loukami a zbytky lužního lesa, která se rozkládá po obou březích řeky Moravy od Napajedel přes Uherské Hradiště po Uherský Ostroh.¹⁶

¹⁴ Frolec, Ivo (eds.): Na paletě krojů. Nadace děti-kultura-sport, Uherské Hradiště, 2010, s. 334.

¹⁵ Válka, Miroslav: etnografická rajonizace a diferenciacie Moravy a Slezska staronový problém české etnologie, *Folia ethnographica* 47, s. 130.

¹⁶ Blahůšek, Jan: Uherskohradištské Dolňácko – rozvržení sídla v terénu. Dostupné z: <http://www.parkrochus.cz/doc/172/>, cit. 11.2.2022.

Uherskohradištské Dolňácko sousedí s etnografickým regionem Haná na severu, na severovýchodě s luhačovickým Zálesím, na jihovýchodě s uherskobrodským Dolňáckem, na jihu s Hornáckem a strážnickým Dolňáckem a na západě s kyjovským Dolňáckem:¹⁷

1. Mapa etnografického subregionu uherskohradištského Dolňácka etnografického regionu Slovákco

Pro sběr narativů je i tato oblast rozsáhlá a bylo potřeba ji ještě zúžit. Mým záměrem bylo zaměřit se na municipalities podél řeky Moravy, což se mi do velké míry povedlo. Díky pandemii Covidu-19 jsem musela ale svůj záměr přehodnotit, jelikož mi respondenti z vybrané oblasti odříkávali rozhovory.

Výzkum tedy probíhal v Babicích, Bílovicích, Huštěnovicích, Jankovicích, Jalubí, Nedachlebicích, Kunovicích, Podolí, Starém Městě u Uherského Hradiště, Topolné, Uherském Hradišti a Uherském Hradišti – Mařaticích. Většina vyjmenovaných municipalit se nachází podél řeky Moravy. Respondentů bylo málo, ne všechny rozhovory byly přínosné a proto jsem uvítala i respondenty z jiných municipalit, např. z Kunovic abych následně mohla sesbírané narativy komparovat s jinými, které jsem sesbírala v municipalitách právě kolem řeky Moravy.

¹⁷ Plocek, Jiří: Folklorní mapa Moravy. Gnosis Brno, 1. vydání, 2001.

¹⁸ Dvouletý, Michal. Na paletě krojů: slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 368.

4. Specifikace folk groups

Folk group je jakákoliv skupina lidí, kteří sdílí alespoň jeden běžný společný prvek, např. náboženství, zaměstnání, etnicitu, geografickou polohu atd.¹⁹

Jako folk groups budu ve své práci označovat sociální uskupení lidí se specifickými společnými zájmy (především kulturní činnost), které působí a prezentují svou činnost (např. stavění máje) ve své vesnici, či městě, případně i v širším okolí.

V obcích etnografického subregionu uherskohradištského Dolňácka existuje několik druhů folk groups, které se podílejí na organizaci výročních festivit a tradic, které lze nazvat etnokulturními, jako např. košty slivovice. Ve většině obcí se jedná pouze o jednu folk group, která toto zajišťuje.

V některých obcích ale působí vícero folk groups a často se na organizaci tradic podílejí společně.

Jedná se především o místní chasy, sbor dobrovolných hasičů, myslivecké spolky, rybářské spolky, zahrádkářské spolky, místní pěvecká sdružení (mužské, ženské a dětské), folklorní soubory, místní dechové kapely, štrajch kapely a cimbálové muziky.

Mí respondenti jsou nebo byli především členové chas a folklorních souborů. Někteří z respondentů působí ve dvou a více folk groups. Tím je míněno na příklad, že člen chasy může působit ve sboru dobrovolných hasičů a zároveň může i tancovat ve folklorním souboru. Působení v několika folk groups najednou závisí např. na rodinné tradici (otec myslivec) či na působení autorit (paní učitelka vede dětský folklorní soubor).

Pouze jeden respondent byl členem dechové kapely a jeden byl členem sboru dobrovolných hasičů. Narativy od těchto respondentů byly sice velmi zajímavé a velmi zábavné, nicméně se nevázaly k výročním festivitám a praktikám spojených s různým způsobem udržovanou či konstruovanou lidovou kulturou. Nebudu tedy dále rozvádět specifika těchto folk groups, ale zaměřím se pouze na specifika dvou folk groups a to chasy a folklorního souboru.

4.1. Chasa

Je v tradiční vesnické pospolitosti specifický útvar dospívající svobodné mládeže. Termín se užíval již ve středověku (slovník Rajhradský, 1344–64, nebo latinsko-český vokabulář

---

¹⁹Dundes, Alan: Folklore as a Mirror of Culture. Elementary English 46, National Council of Teachers of English, 1969, s. 472.

Lactifer Jana Vodňanského, 1508). Při nástupu do chasy musel mladík pohostit ostatní chasníky.²⁰

Ve zkoumaných municipalitách etnografického subregionu uherskohradištského Dolňacka se tomuto říká *zápisné*. Obvykle se jedná o víno, či kořalku, které se nosí na první hodovou zkoušku. V dnešní době nosí zápisné i dívky.

Mládež si mezi sebou volí zpravidla na období jednoho roku *stárka* a *stárku*, kteří stojí v této skupině organizačně výše a zajišťují řádné plnění tradičních práv a povinností dospívající svobodné mládeže v životě obce.²¹ Tato volba probíhá často na prvních hodových zkouškách. Za stárky se dříve volili obvykle muži z bohatších rodin, protože výkon funkce stárka byl a stále je finančně dosti náročný.

Mimořádnost jeho společenského postavení byla i navenek vyjádřena při některých obyčejových slavnostech stárkovskými atributy, např. *právem*, což je meč ozdobený šátky a pentlemi, často i zelení. Své družky a představitelky ženské mládeže, tzv. stárky, si stárci vybírali sami, zpravidla to bývaly jejich milé nebo dívky z rodiny.

Zároveň musel být stárek akceschopný a výkonný protože pravomoci a povinnosti měli stárci vskutku nemalé. Byli odpovědní za udržování pořádku mezi chasou v kostele i v hospodě, měli zabraňovat bitkám a trestat přestupky mladíků proti kázni a pořádku, přespolním mužům povolovali o muzikách tanec s domácími děvčaty, o hodech stínali berana. Být stárkem tedy mimo jiné znamenalo velkou čest uznávanou celou obcí.

Příklad, kdy stárek chasu zcela neuhlídal uvedly dvě respondentky z obce Lipov:

„My sme to s Michalem kdysi zakempili. Byla sem nachystaná, že jdeme ráno do kostela a Michal: „Já jsem v hospodě“. Říkám: „Tak já jdu za tebou.““²²

„My sme ráno šli do kostela a nás tam bylo jenom pět. A stárek dostal po mši od místostarosty vynadané, že hodová chasa sedí v hospodě a přikrmuje sa, a že takto ty hody nemožú byť, pretože do kostela v nedělu sa chodí dycky.“²³

²⁰ Mišurec, Zdeněk: Chasa. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 296-297.

²¹ Mišurec, Zdeněk: Chasa. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 296-297.

²² Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

²³ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

K povinnostem stárků patří pořádání a organizace hodů s právem, dále pak celé řady muzik a obyčejových občůzek a slavností v masopustu, o letnicích, dožínkách, posvícení, Mikuláši apod.²⁴

Stárci a stárky také organizují štěpánské a novoroční občůzky, kdy muži většinou pečou buchty a se zpěvem občází svobodná děvčata z chasy. Stárka pak organizuje štěpánské umývání svobodných mládenců z chasy. Na Nový rok je situace obrácená. Ve většině obcí organizují stárci návštěvu hodových zábav, které pořádají sousední obce. V některých případech organizují také hromadné výlety pro chasu i pro místní obyvatele, či se jinak zapojují do komunitního života ve vesnici.²⁵

Jedna respondentka mi uvedla příklad, kdy stárek zorganizoval v neděli po hodech návštěvu školky a posléze i školy:

„Na několik let jsme zavedli v hodovů nedělu takovů tradici. My jsme se vraceli od stárek na sál aj v tom kroju a dycky se tam našel někdo, kdo hrál na husle, na kytaru, takže se pařilo do rána na tom sále (v kulturním zařízení) a o půl sedmé se otvíral tasovský obchod. Nevím, jak to vzniklo, jednů někdo řekl: „Obchod. Idem na čerstvé kobližky.“ Od té doby se to stalo tradice. Ten první rok jsme tam došli, namrdaní, půl sedmé ráno v tom kroju. Tam byl nákupní vozík a: „Kordulo vlez do toho“. Tak já v tom kroju, v nákupním vozíku a takto sme jezdili po Jednotě a na kobližky a na nějaké blbiny a šlo se zpátky na sál. A rok na to byl stárek kamarád, který bydlel pod mateřskou školkou a my zase do obchodu na kobližky a teď že se půjde k tomu Svařovi na špagety a to se tehdá žraly se psí konzervů. No byl nápad, že deme kolem školky, co kdybysme sa zastavili ve školce. Protože tehdá ve školce pracovaly dvě paní učitelky a jejich kluci chodili s nama v chase. Tak byl nápad - zastavíme se za mamkama a za děčkama ve školce. Toš v tom obchodě říkáme, když půjdeme do školky, tak kupme nějaké kokyna (bonbony) děčkám. Všeci jasně, já dám kilo, půl sta, takže se nakoupila igelitka kokyn a šlo se do té školky eště v tom kroju v pondělí dopoledne. To bylo první rok a další rok už jsme to vzali i přes školu. Potom už bylo aj: „Toš zazpívajte dětičkám“. Ty učitelky to dycky jako uvedly, že došli hodaři (část chasy v polosvátečních, zimních krojích). Nekde bokem nám naléli panáka a pak za dětičkama. Kámoš tam sedl doprostředka koberca. Traktůrky, rozumíš. Hrál si, jezdil s děčkama, děčka po něm. Děčka měly takové zpestření. Všichni jsme se snažili někde nepoblut (nepozvracet), aby ty děčka z toho nepochopily, že sme na šutr. Pak jsme šli aj do té školy a jak jsme šli další rok do školy, to sem tenkrát bečala (plakala), ty děčka v té škole byly na nás nachystané s učitelků. My sme

²⁴ Mišurec, Zdeněk: Chasa. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 296-297.

²⁵ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

*tam došli, ona je nechala nastúpit na schody a oni začali zpívat Na tú svatú Kateřinu, protože máme kateřinské hody. My dycky igelitku kokyn do školky, igelitku kokyn do školy a takto sme chodili tak 5 roků. Po nás už to uvadlo. Ty děcka nevydržíja tak dlúho. Já sem běžně chodila dóm v 11 ráno.*²⁶

4.2. Folklorní soubor

Folklorní soubor je označení hudebně tanečních skupin působících ve městě i na vesnici, které se zaměřují na prezentaci tradiční hudební, taneční, popř. zvykoslovné kultury ve stylizované podobě a zpravidla v nepůvodním prostředí. Většinou jsou to neprofesionální zájmové skupiny, které se prezentují v rámci folklorních festivalů, místních slavností, v naučných pořadech, koncertních vystoupeních, při kulturních i politických událostech, folklorních bálech, besedách u cimbálu, krojovaných a jiných plesech, koštách vína, pálenek aj.

Jejich zaměření, funkce ve společnosti, způsob existence a vlastní produkce se v různých obdobích lišily podle toho, kde a za jakých okolností působily, jejich smysl a význam se proměňoval v souvislosti s proměnami společnosti.²⁷

Vznik tzv. národopisných skupin a krúžků v období 1. poloviny 20. stol. byl podmíněn snahami, jejichž cílem bylo uchovávání tradiční hudby a tance mimo jeho původní prostředí. Charakteristickým rysem souborů bylo zpočátku předvádění zvykoslovných celků, významným prvkem se stal slavnostní lidový oděv.²⁸

K největšímu rozmachu v zakládání souborů dochází po 2. světové válce, zejména ve městech. Tento druh zájmové umělecké činnosti byl nazýván lidovou tvořivostí.

V 50. letech 20. století měla přesycenost folklorem za následek snížení počtu souborů a přehodnocení jejich činnosti.

Období 60. let 20. století přináší zřetelnou snahu po návratu k původním formám a funkcím lidového projevu. Vedle vystupování na různých politických akcích začínají vznikat kluby přátel folkloru a hledají se nové možnosti scénického ztvárnění tradiční kultury. K nebývalému rozmachu folklorního hnutí přispěla společenská situace, kdy výrazná podpora státu přispívala k pěstování této činnosti v rámci různých závodních klubů a kulturních domů.

²⁶ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

²⁷ Stavělová, Daniela: Soubory lidových písní a tanců. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část O-Ž, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 942-943.

²⁸ Stavělová, Daniela: Soubory lidových písní a tanců. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část O-Ž, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 942-943.

Rozvoj zajišťovaly některé instituce ministerstva kultury, např. Ústav pro kulturně výchovnou činnost v Praze nebo Ústav lidového umění ve Strážnici, pořádáním folklorních přehlídek, festivalů a metodických školení.²⁹ Mezinárodní folklorní festival ve Strážnici, který je pořádán od roku 1946, je dodnes pro členy těchto souborů významnou událostí, kterou nevynechají ani v případě, že nevystupují před publikem.

Už od 60. let byl kladen důraz na tematicky zaměřené kompozice, propracovanou taneční motiviku, režijní komponování námětu a výtvarnou stylizaci. Vedoucí souborů tak mají možnost seberealizace. Činnost folklorních souborů zůstávala přesto diferencovaná. Vznikají působivé jevištní tvary na straně jedné, a diletantská pásma na straně druhé. Tento prohlubující se kontrast vedl k diskusím o míře stylizace folklorní tvorby a mnohé umělecky cenné výtvořby bývaly zatracovány pro překročení pomyslných obzorů folklorní tvorby.³⁰

K výrazné proměně v chápání činnosti folklorních souborů došlo od počátku 90. let 20. století v souvislosti s politickou transformací země, kdy nové ekonomické podmínky výrazně zasáhly do naplnění volného času a do zájmové sféry obyvatelstva. Zpočátku citelně poklesl počet členů souborů a zanikla některá tělesa po ztrátě hmotného zázemí, avšak záhy je zájem o tuto činnost obnoven. Stejně jako v mnoha jiných zemích Evropy roste zájem o tradiční hudebně taneční projevy u mladých lidí, kteří v těchto aktivitách hledají odpovědi na otázky svého původu, nacházejí zde integritu své osobnosti a společenskou komunikaci.³¹

Velmi podrobně mi popsala fungování folklorního souboru respondentka Marie Tonička Veselá. Jiní členové folklorních souborů to nedokázali popsat takto přesně, spíše na to sem tam naráželi, nebo to bylo vidět z jejich neverbálního projevu v tomto kolektivu.

„Máš semknutější kolektiv. Jak ti lidi spolu fungují 2x týdně na zkouškách, soustřední jednou za čas plus všechny ty vystoupení, tak ti vlastně kromě toho souboru nezbyde čas na jiný život. A tím pádem je to pro tebe jak rodina. Jsou to pro tebe partneři. Navíc ten tanec oproti jiným sportům, skautům apod. je kontaktní. Takže tam vznikají od těch přátelských vztahů a fakt až po ty milostné a vždycky to bylo dané i tím, že my jsme si k sobě museli být všichni strašně blízko. Hrozně si důvěřovat a být na sebe naladěni i v rámci tance, tak abychom dokázali fungovat a podat ty výkony. Tak tam bylo těžce psychické a fyzické propojení.

²⁹ Stavělová, Daniela: Soubory lidových písní a tanců. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část O-Ž, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 942-943.

³⁰ Stavělová, Daniela: Soubory lidových písní a tanců. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část O-Ž, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 942-943.

³¹ Stavělová, Daniela: Soubory lidových písní a tanců. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část O-Ž, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 942-943.

Běžné bylo, že my jsme s holkama mívaly sedánky při kterých jsme vyšívaly. Tím, že soubory jsou chudé a sehnat kroje je strašně drahé, tak polovina souboru se naučila vyrábět, vyšívat. Andrej začal dělat i kožené věci jako boty, pásky apod. a spoustu těch krojových součástí jsme si vyráběly samy.“

5. Dodržované výroční festivity a praktiky spojené s různým způsobem udržovanou či konstruovanou lidovou kulturou

Výroční festivity a praktiky spojené s různým způsobem udržovanou či konstruovanou lidovou kulturou kopírují zemědělský zvykoslovný rok. Pro větší přehlednost jsem je rozdělila do čtyř skupin a to na zimní, jarní, letní a podzimní. Výroční festivity nejsou dodržovány ve všech mnou zkoumaných vesnicích a městech. V některých z nich je jejich kontinuita přerušována, nebo o nich mí respondenti nemluvili, Proto budou popsány pouze krátce.

U některých výročních festivit a u praktik spojených s lidovou kulturou, např. štěpánské kolední obchůzky mužů a žen, se mi podařilo zaznamenat narativy, které pomohou dokreslit podobu zvyku a proto budou uvedeny. Tyto narativy, jelikož jsou samostatné, nejsou aktuálně vhodné pro komparaci.

Tři výroční festivity, konkrétně masopust, krojované hody s právem a stavění máje budou popsány detailněji. Tyto tradice nemají přerušenu svou kontinuitu, pravidelně se konají a na jejich organizaci participují právě výše zmíněné folk groups. O těchto třech festivitech mí respondenti také nejvíce hovořili.

5.1. Zimní výroční festivity a praktiky

Ze zimních obyčejů je to **svátek svatého Martina** (11.11.), který se nyní dodržuje formou různých koštů svatomartinských vín velmi často spojených s hostinami, na kterých se mohou prezentovat především folklorní soubory a různá hudební či pěvecká uskupení.

Dále **svátek svatého Mikuláše** (5.12.), do jehož organizace se zapojují různé folk groups působící v jednotlivých obcích a městech. Pro místní děti udělají mikulášskou obchůzku svaté družiny (Mikuláš, anděl, čert) s obdarováním. Z tohoto zvyku se mi podařilo zachytit pouze jeden narativ:

„To kdysi Petr, že bude dělat čerta. A on šel poprvní, tak to úplně neznál. A chodilo sa po dědině a on už u pátého baráku odpadl, protože všeci uléváli gořalku (slivovici). No a jeho děvčica (partnerka) byla za anděla a že ho teda dovede dóm, ať sa z toho vyspí. Enomže Petr byl tak na sečku, že nemohl chodit. Tak si půjčila tragač (trakař), že ho na něm odveze. Enomže Petr byl kolohnát, veliký býl, tak jí z toho tragača padál. Tak ho tam s ostatníma čertama a Mikulášem přivázali tema řetazama, co měli na strašení děcek. No a když už tam

*Petr držál, tak ho vézla dóm přes celú dědinu, protože sa začínalo na opačném konci. No a druhý deň bylo po dědině haló, že anděl vézl po dědině čerta na tragaču a všeci zjišťovali kdo byl ten čert, protože v tom kostýmu ho nikdo nepoznál.*³²

Obchůzky na **svátek svaté Lucie** (13.12.) se nedodrží ve všech mnou vybraných vesnicích a městech, navíc mají různou podobu. Zvyk udržují chasy a folklorní soubory a to ještě ne zcela pravidelně. Některé folk groups dbají původní podoby zvyku, kdy dívky zahalené do bílého roucha s pomoučeným obličejem a s husími křídly v ruce obcházejí mládence patřící do jejich folk group. Večer o svátku svaté Lucie navštěvují mládence v jejich domovech a ometají je husími křídly, případně vymetají nečistoty z domácnosti. V jiných vesnicích obcházejí zase muži dívky se stejným oděvem i proprietami, někdy navíc s vařechami, aby tak postrašili nepořádné hospodyňky. Zde se mi podařilo zachytit také jeden narativ:

*„Kluci sa kdysi domluvili, že půjdú za Luce. Nevím proč, ale začali u Jožky. No a u Jožky vypili nevím kolik slivovice, ale po dědině už sa enom plantali (motali). Já sem byla třetí, ke kerěj došli a aj děsivé to bylo. Vlomili sa do baráku se strašným řevem, jeden z nich mě zeřezál (zbil) vařajú (vařečkou). Ostatní to chtěli zkusit taky, ale byli tak moc ožralí (opilí), že na sebe enom popadali a pak sa po sobě nejakú chvílu válali, protože nevěděli, jak sa majú zvednúť. Uvařila sem jim čaj, ať sa trochu proberú a snažila sem sa z nich vylomit, kam majú namířené dál, abych dala echo kámoškám. A oni že do hospody. A také jo. Dopili čaj a šli si na pivo.*³³

Na **svátek svatého Štěpána** (26.12.) obcházejí v brzkých ranních hodinách (00:00 – 06:00) děvčata chlapce zpravidla s kýbly (ale např. i s rozprašovači) s vodou, aby je umyly a oni tak zůstali zdraví. Chlapci od poledne pak obcházejí děvčata, opět z folk group, do které patří, se zpěvem, někdy s hudební produkcí (housle, harmonika, kytara) a upečenou bábovkou, kterou nosí na holi v šátku. Z této festivity mám také pouze jeden narativ, kdy mi respondent popsal, jak pekli značně posílení alkoholem bábovku, se kterou měli děvčata obcházet:

*„Místo kvásku sme nasypali do misky múku a postavili na kamna. Potom si z nás dělali srandu, že sme zahřivali múku místo kvásku. Nechytla (nevznikl požár). Byly to staré kamna a nad tým byla pec a enom to bylo v teple. Múka. Nás nenapadlo, že v tom má byt mléko. A tů buchtu nám pak upékli holky.*³⁴

Narativ, který by se týkal obchůzky děvčat se mi podařilo také jeden zaznamenat:

³² Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

³³ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

³⁴ Respondent Vlastimil Štěpaník, 68 let, důchodce, Lipov.

„My sme šly po klukoch. Už sme byly v púlce obchůzky a asi sme nebyly uplně potichu, protože vyšel ven Mikin a mával na nás, ať idem k němu dovnitř. Že sme ešte nedošly ani zazpívat pod okno a už nás potichu tahl do baráku, ať umyjem mladého. Toš sme ho umyly a on sa optál, esli půjdem aj k Fankovi. A my že jo, že je to hned další barák. A on řekl: „Kýble sem, já vám pro něho něco připravím“. Tak sme daly kýble k vaně, on do nich napustil vody a potom tam začal lét všecko, co mu přišlo pod ruku. Všecky svoje voňavky, všecky manželčiny voňavky, Savo na záchod, leštítka na okna. Myslím, že aj ocet tam nalél. No smrad to byl strašný. Dostaly sme po štamprli a šli sme k Fankovi. U Fanka sme zazpívaly pod oknem, on vyšel v pyžamku před barák a my sme na něho nalély ty kýble s tú smradlavú vodú. To ho strašně rychle probralo, zjistil, jak strašně smrdí a optál sa, esli nám to na něho připravil sused, Mikin. A my že jo a on že si to s ním ráno vyřídí. A od téj doby sme nosily tú smradlavú vodu každý rok. A pak sa to rozšířilo aj do vedlejších dědin, ale ty už to měly mazané, měly to v rozprašovači a netáhaly kýble.“³⁵

Ve výše uvedeném narativu je navíc zřejmý i vývoj tradice, kdy se místní děvčata nechala inspirovat mícháním různých druhů voňavek a jiných tekutin pro následující roky. Patrně orální transmisí se tak rozšířila tato nová forma původního zvyku do okolních obcí.

Na **Nový rok** se dodržuje též zvyk, jenom jsou přehozeny genderové role. Muži po půlnoci umívají ženy a ony naopak chodí s buchtou, či koláčem. Stejní respondenti mi poskytly opět každý po jednom narativu:

„Na Silvestra jak sa chodilo umývat holky, tenkrát nám kdosi poradil, že umývat s múků je lepší. Toš rad' něco ožralým. Jak dycky to probíhalo - vyšly ven a nekerá to chytla mezi dvařama. Polét a posypat múků a pryč.“³⁶

„Kluci nás kdysi umývali na sále a zléli nás od hlavy až k patě. A dostali strašně škaredě vynadané, že esli sa nezbláznili, že máme cestu půl hodiny dóm přes celú dědinu a budeme nemocné. Tak pak s tým potom přestali. Ale kdysi došli ráno, asi v 8:00, byli tři a oléli mě kýblem a v tom byl hrozný hnus. Ono jak nám teče před barákem potok, tak sa rozhodli, že naberú vodu před barákem z toho potoka. Ale ono tam v zimě zas tak vody neteče. Tak to nabrali aj s tým blatem a rákosem a tým mě umyli. Jednú jedenkrát takto došli, pak už to nezvládli.“³⁷

³⁵ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

³⁶ Respondent Vlastimil Štěpaník, 68 let, důchodce, Lipov.

³⁷ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

Tříkrálovou kolední obchůzku (6.1.), kdy chodí malí chlapci převlečeni za tři krále organizuje oblastní Charita Uherské Hradiště a členové různých folk groups tak nemají potřebu do ní aktivně zasahovat, maximálně jako dobrovolníci, kteří organizují doprovod, či dopravu.

5.2. Jarní výroční festivity a praktiky

Masopust je na Slovácku nejčastěji nazývaný fašank, fašaňk, fašanek, občas lze zaznamenat i výraz končiny. Datum konání této festivity je pohyblivé a koná se 40 dní před Velikonocemi. Jedná se o přechodový rituál, pro který jsou příznačné maškarní průvody, často i s hudebním doprovodem. O magickém charakteru masopustních her svědčí masky medvěda a koně, dále pak masky kozla či kozy.³⁸

O dlouhé tradici masopustních obchůzek svědčí mnoho variant, které mají různý vnitřní obřadný princip a různý hlavní motiv. Na Slovácku jde hlavně o mečový, šavlový či kolový tanec na slováckých Kopicích a chození s medvědem, šimlem. Všechny tyto úkoly souvisejí s ritem přechodu. O medvědovi se kromě jiného říká, že se probouzí ze zimního spánku.³⁹

Většina předváděných výjevů v masopustních obchůzkách má rys určité fragmentárnosti a opakování děje. Jen několik obchůzek si udrželo pevnou linii folklorního projevu, který vystoupení skupin jednotlivých maškar provází. K základním číslům či k často opakovaným výjevům masopustního obřadu patří kopulace, kterou imituje medvěd, válení na zemi, strkání hole s kůží ježka a kominické metly pod sukně ženám a dívkám, mečový tanec babkovníků a skakúnů.⁴⁰

V mnou zkoumané oblasti tančí mečový tanec různé masky a do tohoto typicky mužského tance se zapojují i ženy. I když nemají ony masky meče, popř. šavle, tančí tento tanec s různými holemi, či jinými proprietami. Na obrázku níže jsou vidět dřevěné šavle s kroužky, které jsou běžně při tanci používány. Masky silničáře tuto dřevěnou šavli nemá a místo ní je použito koště z vrbového proutí. V masce Číňana je žena.⁴¹

³⁸ Staňková, Jitka: Masopust. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 539-543.

³⁹ Staňková, Jitka: Masopust. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 539-543.

⁴⁰ Staňková, Jitka: Masopust. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 539-543.

⁴¹ Masopust v Lipově. Autor Tomáš Knap. Převzato z: https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2009/.

42

2. Tanec Pod šable na masopustní obchůzce v obci Lipov

Dalším opakujícím se číslem je vykupování života od masky smrti, která hrozí peklem. Ne všude je maska smrti běžná a má různé podoby. Zajímavá maska smrti chodila o masopustu v Lipově v roce 2012, která vypadala spíše jako žnec. K této masce mi poskytla více informací jedna z respondentek:

„Knapík byl kdysi za smrtku, takovou tu z Dařbujána (odkaz na pohádku Dařbuján a Pandrhola). On si stůpl na cestu a začal máchat kosů na auta a všichni, co ho viděli, začali zpomalovat. Nevím, jestli se řidiči báli toho, že jim napitý spadne pod kola, nebo kvůli té symbolice, že smrt číhá na silnicích.“⁴³

---

⁴²Masopust v Lipově. Autor Tomáš Knap. Převzato z: https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2012/451642704/.

⁴³ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

3. Maska smrti na masopustní obchůzce v obci Lipov

Některé scénky jsou verbálně a dramaticky zajímavé. Dráb a berní úředník vybírají daně, švec, krejčí a řezník žádají úplatu za nevykonanou práci, lékař bere peníze za recept, kat za to, že odsouzence ušetří, kominík za vymetání, cikán za to, že nic neukradne, židi handlují, holič holí, brusič brousí, žebrák žebrá, dále se příležitostně objevují hasič, voják, šašek, akrobat, bubeník, sedlák, vězeň, hrobník, listonoš, zdravotní sestra, tlustý muž, kulhavec, podomní obchodník, virtuos, exekutor, miškář, filmař, fotograf atd. Vtipným jednáním, slovem, gestem parodují a zesměšňují lidské vlastnosti i společenské neduhy.⁴⁵

V současné době nemůže chybět maska policajta a velmi často se objevují i populární postavy z filmu, divadla, politického života a pohádkové postavy jako vodník s hrníčky, dále např. čarodějnice, Dlouhý a Široký, hloupý Honza, stará bába s dědkem, král a královna, princ a princezna, ženich a nevěsta. Typická maska je bába s dědkem v nůši. Na nůši je upevněna horní část babské figury, muž má sukni a nůši s prázdným dnem nese na bocích.

⁴⁴Masopust v Lipově. Autor Tomáš Knap. Převzato z: https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2012/451642705/.

⁴⁵ Staňková, Jitka: Masopust. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 539-543.

V masopustním průvodu stírají se genderové rozdíly, takže např. párová maska ženicha a nevěsty má přehozené role, kdy ženich je žena a nevěsta muž. Jsou také parodovány různé subkultury, rasy nebo národnosti. Veřejně je tolerováno opilství, obžerství, smilstvo a jsou také tolerovány různé tabu a zákazy, které by jinak byly trestány.⁴⁶

4. Maska pankáče na masopustní obchůzce v obci Lipov

Ve většině obcí na uherskohradištském Dolňácku se odehrává masopustní zábava s pochováváním basy, a to den před masopustním průvodem, nebo těsně po něm. Na této zábavě se odehrává pohřeb s řečí maskovaného faráře, s ministranty a průvodem plačících žen (což bývají muži v ženských šatech).

Obchůzkou připomíná masopust koledu, kdy jsou vybírány potraviny (maso, slanina, špek, vejce) někdy i peníze. Z těchto potravin se v místním hostinském zařízení připraví pro účastníky masopustní obchůzky pohoštění, vybrané peníze jsou použity na útratu za nápoje, případně je některé folk groups posílají na dobročinné účely.

⁴⁶ Staňková, Jitka: Masopust. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 539-543.

⁴⁷Maska pankáče. Autor Tomáš Knap. Převzato z: https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2017/.

Další projevy v průvodu připomínají magické praktiky, muzikou, písněmi a tancem připomínají lidovou zábavu, scénkami lidové pouliční divadlo, výstupy šaška, laufra, šimla, medvěda či opice cirkusové představení. Masopust je veřejné vystoupení pro diváky na návsi i v domech, kteří jsou jmenovitě oslovováni laufrem, běžcem, šaškem, policajtem a s pochopením i vlastním vtipem se spontánně účastní reje i improvizovaných scének, vžívají se do vnučené role: babička si nechá měřit na sukni, hospodář smlouvá s maskou smrti nebo handluje o kozu z chléva, kominíka nechají vylézt na komín, do vikýře, mladí manželé reagují na lékařské rady, připouštějí jednání exekutora, který vynáší na dvůr nábytek, kouzelník či jasnovidce předvádí své manipulace, fotograf organizuje skupinu a potom jim ukazuje hotovou fotografii často s lascivním obsahem, hrobník bere míru na rakve apod. Kobyła, šiml, brůna cvičí na povel sedláka-cvičitele. Staví se na zadní, vyhazuje, lehá si, cválá, zpívá, medvěd s medvěďárem tančí, skáče, straší podle rytmu tamburíny, koníci tahají trakař s hnojem, slámou atd.⁴⁸

Folk groups, které masopust organizují se domlouvají i několik týdnů předem. Rozdělují si masky, připravují poslovy a zvolání. Důležité je také připravit tzv. *hříchy*. Jedná se o krátké veršované narativy, které jsou spojeny s životem a příhodami obyvatel vesnice, popř. města. Všechny tyto příhody jsou pro jednotlivé aktéry dehonestující, pro místní komunitu ovšem zábavné a v rámci tradice masopustní zábavy jsou tyto hříchy obřadně čteny před celou vesnicí maskami faráře a kaplana.

Respondent Miroslav ze sboru dobrovolných hasičů v obci Hrubá Vrbka se dlouhodobě podílí na organizaci masopustu a masopustní zábavy ve své obci. Disponuje elektronickými záznamy těchto fašankových hříchů, a to od roku 2011. Je to velmi cenný pramen, který by bylo úžasné komparovat se záznamy okolních obcí. Respondent Miroslav byl velmi laskav a poskytl mi příklad takového hříchu, který místní komunitu opravdu velmi pobavil:

---

⁴⁸ Staňková, Jitka: Masopust. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 539-543.

*„Jura Mrňús sa kamarádóm v hospodě svěřil,
že jakési darebné slépký pořídíl.
Eště jim prý zkusí domluvit,
jináč jich bude moset zabit.
Kamarádi sa na něho domluvili,
kupované vajca mu do kurníku podstrčili.
Na druhý deň sa v hospodě radováł,
kolik vajec posbíráł.
Vůbec mu divné nebylo,
že každé vajco razítko z drůbežárny mělo.“*

Praktiku **vynášení smrti** organizují především učitelky mateřských školek, nebo vedoucí dětských folklorních souborů. Ve školce, nebo v souboru vyrobí děti figurínu smrti a většinou jdou se zpěvem k řece, která protéká jejich obcí popř. městem (Břežnice, Búrava, Morava, Olšava) kam ji obřadně vhodí. Jiné folk groups na této praktice neparticipují.

Velikonoce jsou velmi individuálním svátkem, ovšem z pohledu mých dvou folk groups, tedy chasy a folklorního souboru je průběh totožný. Mužská část se oblékne do krojů a o půlnoci z neděle na pondělí obcházejí svá děvčata. Vždy se mezi nimi najde někdo, kdo hraje na nějaký hudební nástroj, takže chodí s hudbou a zpěvem. Děvčata mládence obdarovávají barvenými vejci, mašlemi a občas se místo mašlí objeví i dámské spodní prádlo, obzvláště pokud mají větší pomlázku (jeden metr a více). Některá zručná děvčata na mašle vyšívají letopočet a jméno chlapce, který se jim líbí.⁴⁹

Jako **máj**, májka, mája je označován strom zpravidla vztyčený v centru sídelní lokality. Při pandemii Covidu-19, kdy nebylo možné setkávat se ve skupinách a byly vidět menší májky v každé ulici. Individuálním a jiným májím, které jsou stavěny při jiných příležitostech a v jiných termínech se zde věnovat nebudu. Máj je většinou jehličnatý strom (nejčastěji, smrk, borovice). Strom bývá i několik desítek metrů vysoký, jeho kmen je odkorněný. Tento strom bývá slavnostně ozdobený. Zdobí se převážně pentlemi, pruhy krepového papíru, květinami z krepového papíru a pod jeho svrškem bývá často umístěn jeden, nebo několik věnců, které jsou také ozdobeny mašlemi, nebo pruhy krepového papíru. Obřadní stavění i kácení probíhalo v určitých kalendářních termínech. Ve vybraných lokalitách se staví 1.5. a kácí se 31.5. Máj staví folk groups působící v dané lokalitě. Velmi často je to sbor dobrovolných hasičů a chasa.

---

⁴⁹ Respondentka Marie Tonicčka Veselá, 32 let, státní zaměstnanec, Blatnička.

Zvyky spojené s obřadním stavěním máje počínaly vyhlédnutím dřeva, jeho získáním (k archaickým a rituálním způsobům patřila krádež v lese), příjezdem do vesnice a zdobením, jehož se často účastnily i dívky (zapůjčení šátků, vyšívání praporců).⁵⁰

Obřadní květnové stavění stromků jako ochrany domů před zlými duchy a nemocemi znali staří Římané i Etruskové. Vycházelo z magických představ a funkcí prisuzovaných svěží zeleni, jež měla jednak apotropajní význam, jednak podle vžitých představ dokázala přivolat dostatek vláhy, potřebný v agrárním prostředí zejm. v době růstu zemědělských plodin.⁵¹

Velmi důležité je hlídání máje, protože zcizení či zničení máje znamená pro jejího stavitele pohanu. Hlídají (a také kradou) máje především mladí muži. Hlídá se pouze přes první noc, kdy je zcizení máje tolerováno. Zcizení máje v jiný termín je chápáno jako projev vandalizmu a zpravidla se tento trestný čin hlásí příslušným úřadům. Jelikož je máj vysoký a navíc barevný strom, který lze spatřit z velké dálky, je její zcizení chápáno i jako pohana pro celou vesnici.

Jsou dva způsoby kradení, popř. zničení máje. Buďto se podřeže a odnese celá, nebo se bere pouze ozdobený vršek. Tímto způsobem odcizená máj se obvykle musí jejich původními vlastníky vykupovat (většinou za velké množství alkoholu), nebo se musí postavit máj náhradní.

Posledním jarním zvykem, který je zapsán i na seznamu UNESCO je **jízda králů**. Jízda králů je výroční obyčej, který má charakter obřadní objížděky chlapců, někde také mužů, na koních, kteří mezi sebou vezou nezletilého chlapce oblečeného v ženském obřadním kroji, představujícího krále. Po stranách krále jede jeho tělesná stráž (pobočníci), kterou tvoří jezdcí stejné věkové skupiny jako je zbytek družiny, oblečení jsou však v ženském kroji stejně jako král a v ruce drží tasené šavle na jeho obranu. Celá družina na ozdobených koních projíždí vesnicí, zastavuje se u domů a jezdcí pronášejí k domácím i divákům krátké veršované provolání pochvalného, žertovného, někdy i hanlivého charakteru, ve kterém upozorňují na kladné či záporné rysy povahy dotyčného nebo na jeho fyzický zjev. Ten, na koho jezdec z královské družiny vyvolá, odmění jezdce peněžitým dárkem.⁵²

---

⁵⁰ Kafka, Luboš: Máj. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 522-523.

⁵¹ Kafka, Luboš: Máj. In: Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N, Praha, Mladá Fronta, 2007, s. 522-523.

⁵²Jízda králů na Slovácku. Převzato z: <https://www.nulk.cz/2017/01/30/jizdy-kralu-na-jihovychode-ceske-republiky/>, cit.28.7.2022

5.3. Letní výroční festivity a praktiky

V letních měsících probíhá sklizeň a není tedy mnoho festivit, které by se kontinuálně dodržovaly. Velmi významné v tomto období jsou **dožínky**, tedy slavnost po ukončení žní. Slavnost spočívala v odvážení posledního obilí do dvora, předávání dožínkového věnce majiteli statku s blahopřáním a následné hostiny dělníků. Konala se hned po příchodu z pole anebo následující neděli. Dožínkový věnec má nejčastěji kruhovou formu, může mít ale i tvar tzv. koruny, kterou tvoří kostra z vrbových prutů ovinutá klasy, květy, stuhami. Ze základního kruhu se do výše zdvihají tři čtyři ramena na konci spojená. Do věnce se vplétaly stuhy, kvítí, pozlacené ořechy, makovice, jeřabiny, tj. plody, které v lidové víře symbolizovaly plodnost. Předávání věnce doprovázely veršované promluvy a vinše. V mnou zkoumaném terénu se mi nepodařilo tuto slavnost zachytit a ani respondenti o ní nemluvili. Dožínkový věnec lze ale vidět v letních měsících při bohoslužbách v kostelích.

5.4. Podzimní výroční festivity a praktiky

Krojované hody s právem začínají na Slovácku již v letních měsících, ale v mnou zkoumané lokalitě se odehrávají hody na podzim. O hodech bylo napsáno mnoho textů. Pro účely této práce uvedu pouze zkrácený a opravdu velmi obecný popis této výroční festivity, jelikož popis odlišností tradice slavení hodů by byl na samostatnou práci. Základ této výroční festivity je ovšem ve všech vesnicích stejný. Moravské hody jsou vlastně paralelou k českému posvícení. Jedná se o událost, kterou slaví převážná část vesnice, popř. města. Hody vždy pořádá a organizuje místní chasa. Termíny hodů jsou odlišné a poslední hody se konají v termínu kolem svátku svaté Kateřiny (24.11).

Před hodami je potřeba připravit celou vesnici na tuto festivity. Uklízí se tedy náves, kostel. Zelení (nejčastěji větvičky jehličnanů) a růžemi z krepového papíru se zdobí obecní ukazatele, mosty, dveře stárků (tzv. *žudro*), místní kulturní či společenský dům, občas i obecní či městský úřad.

Místní chasa se připravuje několik měsíců předem, kdy si na pravidelných schůzkách (zpravidla pátky a soboty večer) volí stárky, pokud už nebyli zvoleni dříve a nacvičují taneční choreografii sestávající se převážně z lidových tanců uherskohradištského Dolňácka. Pokud v místě působí cimbálová muzika, nebo dechová kapela, zpravidla je na tyto schůzky (hodové zkoušky) zvána.

Před hodami je také nezbytné zajistit dostatek zeleně, tzv. *chvojí*. Jedná se o haluze jehličnanů, nejčastěji smrků. Sběr chvojí je výlučně mužská záležitost, která je spojena s nadměrnou konzumací alkoholu, často i s různými výzvami a soutěžemi, např. soutěž o nejlepšího chvojkaře. Dívky ve stejném čase vyrábí růže z krepového papíru, kterými se tyto haluze zdobí.

Zajistit se musí také dostatek občerstvení (víno, tvrdý alkohol), a to i v případě, že je hostinské zařízení hned vedle, nebo přímo v místě, kde se hody odehrávají. Čestnou prací stárek je zdobení *hodového práva*. Jedná se o dřevěnou hůl, meč, nebo šavli která je slavnostně ozdobená mašlemi, šátky, zelení (krušpánek, rozmarýn), textilními květy a zrcátky. Toto hodové právo je atributem stárků, je znakem důstojnosti a vlády nad vesnicí. Je nošeno v rámci slavnostního průvodu po celé vesnici a jeho zcizení je pro vesnici, popř. město velkou pohanou a musí se draze vykupovat zpátky, podobně jako májky.

Individuální přípravy na hody spočívají pak v nachystání slavnostního kroje, které zabere hodně času. Některá děvčata jsou zručná a zvládnou nachystat kroj samy. Pokud to neumí, pomáhají kroje chystat příbuzní, případně specializovaní řemeslníci.

Pro představu je u ženského kroje potřeba naškrobit a nažehlit několikero spodnic, naskládat rukávce, přišíť vyšívání a krajky na tyto rukávce, nažehlit *fěrtoch* (horní brokátová či ornátová sukně) a mašle. U pánského kroje se jedná o naškrobení a nažehlení slavnostní košile, krojového kapesníku, nebo šátku (je nošen v kalhotách), přišíť vyšívání na košili a nachystání vonice za beranici. Tato příprava zabere týdny. Oblékání do ženského kroje v hodový den pak zabere i několik hodin.

53

5. Stárkovský pár před žudrem

U stárků je navíc individuální příprava náročnější v tom, že je potřeba přichystat pohoštění pro chasu, diváky a rodinné příslušníky, kteří jsou zváni ze širokého okolí. Někdy se to této přípravě zapojuje i obecní, popř. městský úřad, který také chystá pohoštění pro chasu, muziku a diváky. To je také důvod, proč je pozice stárků finančně náročná.

V předvečer hodů v některých municipalitách probíhá tzv. *zapalování hodů*. Jedná se o generální zkoušku nacvičovaného tanečního vystoupení s muzikou a následně decentní ochutnávkou vína, popř. alkoholu, který byl zakoupen na prodej pro diváky hodů na následující dny.

V první hodový den mají všichni aktéři slavnostní kroj, chodí se průvodem do kostela na hodové požehnání. Stárci se poté rozejdou do svých domovů a chasa si pro ně průvodem v čele s muzikou chodí. Před domem stárka následuje provolání. Jeho obsahem bývá, aby stárek vyšel ven a staral se o svou chasu a o řádný a poklidný průběh hodů. Následně na to

⁵³Stárkovský pár u slavnostně nazdobeného žudra. Autor: Veronika Žídková. Převzato z: <https://www.facebook.com/Park.Rochus/photos/4278246205594150/>.

vyjde stárek z domu, který má také své svolání či řeč, při které slibuje, že se o pořádek postará.

Průvodem se pak chodí pro stárku, kde se situace opakuje. Chodívá se i na místní obecní či městský úřad, kde si stárek vyprosí od starosty povolení hodů, které je vždy uděleno.

Průvod pak obejde vesnici a jednotliví členové chasy chodí na večeri, buď k sobě domů, nebo chlapci k děvčatům, případně se chodí ke stárkům. Kolem osmé hodiny večerní začínají taneční hodové zábavy, *muziky*, které se odehrávají v místním kulturním zařízení. K tanci a poslechu hraje živá hudba, ve výčepu (*šenku, bídě*), který stává na podiu, nebo na kraji tanečního parketu je k dostání pití, které bylo zakoupeno dříve. Na této taneční zábavě právě mají aktéři prezentovat secvičené taneční vystoupení. Večer je prokládán jednotlivými sólovými tanci (pro starostu, pro rodiče stárků, pro stárky, pro faráře apod.), kdy muzika hraje polku, nebo valčík a chasa utvoří kolem těchto místních autorit kruh, aby nikdo tento jejich sólový tanec nenarušoval.

Kolem půlnoci odnáší celá chasa hodové právo (aby ho někdo neukradl) buď do domu stárka, nebo stárky a poté se vrací zpět na hodovou zábavu, která končí kolem druhé hodiny ranní.

Druhý hodový den je ve znamení obchůzek. Začíná se mší v kostele, kroje už jsou polosváteční a chasa i s hodovými právy obchází vesnici dům od domu, ukazuje se hodové právo a vybírají se peníze na pokrytí nákladů hodů. V některých vesnicích se vozí na ozdobeném vozíku beran, nebo kačer. Původní zvyk stínání zvířat již vymizel a zvířata se vrací ke svým majitelům. Po ukončení obchůzky začíná opět v místním kulturním zařízení hodová zábava. Oficiálně končí zase kolem druhé hodiny ranní, ale někteří členové chas nechtějí hodové veselí ukončit a zůstávají v krojích až do poledne následujícího dne, což ovšem místní komunita považuje za nevhodné chování.

6. Narativy ve zkoumané oblasti

Nejvíce narativů, které se mi podařilo zachytit, se týkají krojovaných hodů s právem, jejichž tradice je ve zkoumané oblasti opravdu dlouhodobá, u některých obcí se jedná o více než stoletou tradici přerušenu až pandemií Covidu-19.

Hody mají v základu stejný průběh, který byl popsán výše. Jednotliví aktéři tak zažívají stejné situace, mají stejné organizační problémy. Jak již bylo zmíněno, hody pořádá a organizuje místní chasa. Komparaci tedy nelze udělat mezi jednotlivými folk groups (chasa a folklorní soubor) ale lze komparovat narativy z jednotlivých vesnic. Některé narativy byly sepsány elektronicky a jsou veřejně dostupné. Uvedu je tedy celé, pouze pro lepší čitelnost upravím autorovy gramatické chyby a překlapy.

6.1. Hodové zkoušky

Narativů, které by se týkaly hodových zkoušek a nácviků tanců, se mi podařilo sesbírat málo, a to pouze ze dvou obcí. Narativy se týkají okamžiků, kdy respondenti okusili poprvé alkohol, v jednom případě kávu. Nutno podotknout, že do chasy patří mládež od 15 let a vzpomínky na první požití alkoholu jsou různé.

„Bohuš začal pit kafe. My jsme měli nějakou hodovou zkoušku a Bohuš, že už je unavený, že si dá kafe. Tak šel za Mirou (hospodský), dal si kafe. Za půl hodiny si dal zase kafe, pak si dal další kafe, dal si jich asi sedm a byl naspídaný dva dny. A že: „Já jsem do té doby kafe vůbec nepil.“ A od té doby pije kafe. On lítal po tom sále (tanečním parketu) jak splašený. Byl opilý a do toho ještě naspídaný asi sedmi kávama.“⁵⁴

„Já jsem dostala kdysi na zkůšce svoje první pití. Broskvová to byla. A šly jsme s holkama ze zkůšky dóm a já sem měla radost z každé kaluže. Jé, kaluž! Kaluž! Měla jsem dva panáky.“⁵⁵

„V hasičárně byly kdysi takové ty staré kamna, co sa na nich dalo vařit. A kluci na tom uvařili svařák. A přede mě postavili hrnek s tím svařákem a já sem nevěděla, co s tím mám

---

⁵⁴ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

⁵⁵ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

dělat a oni říkali, ať to vypiju. A mě to hrozně nechutnalo, bylo to úplně odporné, tak jsem ten jeden hrnek pila celý večer. Mrzí mě, že tohle už tam není.“⁵⁶

V těchto dvou narativích jsou vidět odlišné reakce na požívání alkoholu. Oběma respondentkám bylo patnáct let a uvedly i množství a druh požitých alkoholických nápojů. Zatímco první respondentka popisuje svůj stav jako veselý, druhá respondentka byla tímto pitím znechucena. Nicméně uvedla, že je jí líto, že tato stará kamna byla odstraněna. Patrně předpokládala, že by jí postupem času svařené víno chutnalo a že by v místnosti s kamny mohlo být veselo.

Následující dva narativy se týkají jídla. Nácviky lidových tanců jsou fyzicky náročné a je potřeba dodržovat dostatečný příjem tekutin a občas se dostaví i hlad. Obzvláště když se tyto nácviky protáhnou až do ranních hodin, kdy otevírají místní obchody s potravinami. Nácviky samozřejmě končí před půlnocí a stárek, nebo stárka tyto nácviky oficiálně ukončují. Někteří členové chasy jdou domů, ale někteří zůstávají a povídají si, tancují, učí se lidové písni a u toho většinou požívají alkohol.

„Kdysi na hodové zkoušce chodil Vašek, že má chuť na pizzu a všichni najednou měli chuť na pizzu. Tak jsme zjistili, která pizzerka je otevřená. Vybralo do klobůka na pizzu a jelo sa pro pizzu. Říkalo sa i toho dycky: „Akce 20“. Protože každý do toho klobůka hodil dvacetikorunu.“⁵⁷

„My sme vybírali do klobůka na rohlíky. Když přijelo ráno auto, co zásobovalo obchod, tak všichni vybrali peníze na rohlíky a kupovaly sa čerstvé rohlíky. A vybíralo sa na fľašky vína. A když sa zdražilo, tak holky dávaly 50 a kluci 100.“⁵⁸

Obě respondentky zmínily praktiku *vybírání do klobůka*. Praktika spočívá v kolektivním shromáždění hotovosti za kterou se pak pořizuje požadovaný proviant. Mezi respondentkami je desetiletý rozdíl. Předpokládám tedy, že se tato praktika mezi místními chasami udržuje i nadále.

6.2. Chvojí

Praktika spojená s výroční festivitou hodů, kterou je sběr smrkových haluzí (tzv. chvojí), je poměrně namáhavou fyzickou aktivitou. Jedná se o výlučně mužskou záležitost, která

⁵⁶ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Lipov.

⁵⁷ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁵⁸ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

jespojena s nadměrnou konzumací alkoholu a životu nebezpečnými situacemi, do kterých se mladíci z chasy dostávají. Děvčaty z chasy je toto jednání zcela tolerováno a mají pochopení pro stav svých tanečních partnerů. Co přesně se při sběru chvojí děje je značně tabuizováno. Respondentky o této praktice věděly velice málo, protože zpravidla vidí mladíky z chasy ve značně podnapilém stavu a o událostech, které se při sběru chvojí staly se dozvíдалy zpětně a to pouze v případě, že šlo o zdraví nebezpečné situace, jako např. otrava alkoholem. Ve všech narativech jsou zmíněny různé druhy soutěží, které mladíci vymýšlí zpravidla na místě.

Pouze jeden narativ zachycuje pravidelnost soutěže a to soutěž o nejlepšího chvojkaře. Ta spočívá v tom, který z mladíků bude nejdříve a nejvíce opilý.

Následující narativ je jediný, který popisuje průběh této praktiky z mužského pohledu a je zde zmíněna i soutěž mladíků:

„Sobota před hodama je odjakživa vyhrazená na cestu do lesa nadýchat sa čerstvého vzduchu. Na 17 párů krojovaných účast 15 šohajů není nejhorším výsledkem. Když sa ide do lesa, v nečem sa musí nést svačina, obušek aj občerstvení (slivovice), dumali sme nad tým, jak to udělat, aby věci pro tři mohl nést jeden. Udělal sem medvídku myslí a ze systému mně vypadlo, že nejlepší pro začátečníka, který ide poprvní, bude školní aktovka, zašel sem do šatny, trochu ju oprášil a aj když sa Antošek bránil, neměl na vybranú. Bylo jasné, že v soutěži o nejoriginálnější honcovačku na chvojí nemože mět konkurenci, zvlášť když sa v cukrárně zjistilo, že aktovka byla kdysi stárkova. Po občerstvovací zastávce u Kamilů sme sa dostali do rajónu, kde sme rozbili základní tábor. Po poučení o bezpečnosti práce, taktické a strategické poradě sme vypustili mužstvo. Tým hajných ve složení já, Gořka a Surin sa vydal na obchůzku revíru. Eště sme to ani neobešli a už za nama doběhl Nemrava, že sa jeho vrbecký kolega usekl. My sme mu řekli, že jako vtip je to docela dobré, akorát že mohl počkat eště půl hodiny, šak sa teprú škrábú na strom, tož jak by sa mohli tak brzo useknút. Když došel Peťa a ukázal maliček, bylo jasné, že možné to je. Vzpomněl sem si na přísloví - firma nabere blbců a já s něma potom mosím dělat, ale bylo to prd platné moselo sa jít na ošetření, jak ináč než ke Kamilom. Jako zdravotní doprovod sa sám vybral Surin, asi proto, abysme si s Gořkú po hodině mohli říct, že sme tam poslali toho pravého. Jinak zbytek mužstva sa celkem snažil, z toho Pamětník sa snažil až moc a z jednoho stromu shodil asi 97% haluzí, což jak známo na rozdíl od bonsaje smrku moc neprospěje. Když už sa hromada začala jevit jako dostačující, udělal sa oheň a začalo sa pit a zpívat. Mezitím sa vrátili dva maródi, vypadalo to, že narkózu dostali oba. Surin začal vymýšlat sůtěž o nejlepší salto do chvojí, což sa také

snažil předvést. poté co sa zastavil o nejbližší smrček, bylo jasné že mosím vymyslet něco lepšího a bezpečnějšího. Vytáhl sem dva náplátky a vyhlásil súťaž o nejrachlejší přeseknutí na tři díly. Jako první sa přihlásil Dvořka a Svaloň. Svaloň udělal čest svojej přezdvícce a zatým co sa Dvořka mordoval, Svaloň sa dakrát raozmáchl a byl vítěz, jeho kláda byla totiž asi o poznání ztrouchnivější. V dalším kole ho ale porazil Andrýs, a Andrýsovým vyzyvatelem sa stal sám stárek. Vzal to poctivě, vyslékl sa do půl pásu a začal poskakovat jak tajtrlik. Na otázku reportéra Gořky co by chtěl vzkázat súperovi Karotka zařval: Sežeru jeho srdce. Asi byl duchem pořád na zabijačce. Boj byl napínavý a možná by došlo aj na to srdce, nakonec ale Karotka zvítězil a ukázal, kdo je tady šéf. V tom sa ozval zvuk traktóru, Ota byl tady. Zachránil tým Vlastu nebo Kamču, protože do dalšího souboja sa chystali Gořka a Surin. Jak známo s useknutýma prstama na noze sa dost špatně tancuje. Nakonec sme navštívili aj stárku a nejsilnější kusy sa dokonce objevili aj na zkúšce. Hlavně že sú všeci živí a zdraví.⁵⁹

Následující narativ vysvětluje, kam se jezdí pro zeleň, je v něm krátce popsán stav jednoho z mládenců z chasy a reakci ostatní mladíků patřících do této chasy. Respondentka si velmi dobře uvědomuje nebezpečnost této soutěže a projevuje i své znechucení. Dále je v tomto narativu zmíněna místní soutěž o nejlepšího chvojkaře. Alkohol se při praktice sběru chvojí konzumuje vždy a vždy se najde někdo, kdo takový nápor alkoholu nezvládne. Místní vesnická komunita toto jednání toleruje, což značí i to, že tomuto mladíkovi nechají zahrát při hodové zábavě sólový tanec:

„U nás sa vyhlašuje nejlepší chvojkař a ten má pak na hody sólo. Ten kerý je nejvíc na šutr. Jezdí sa na Suchov, nebo na Boršice na chvojí. Je takovú tradicí, že sa snažíja ožrat (opít) toho, kdo ide poprvní. Takže ten patnáctiletý klučik má otravu alkoholem, leží tam po dvůch hodinách nekde na chvojí a na vlečce přikrytý chovojím. Hruža jako. Většinu ti kluci potom idů na pivko si do kavárky, protože kavárna je hned vedle kulturáku. A já sem jednú jela z akce, že si zajdu do kavárny na pivo. Dojdu do kavárny a tam dva kluci z chasy na šutr spali na stole v tych zmijovkách (druh pokrývky hlavy), ve vaťákoč a tam Jirka si kúpil nekde po cestě dom svačinu, měl 20 dkg salámu, šunky v papíře a rohlíky a on usnul jak to žvýkal a dával si to do huby. A on spál na supermana a z huby mu trčela ta šunka s tým rohlíkem a spál tam tak dvě hodiny. Já sem říkala chlapom: „Proč ste mu to nevytáhli z huby, co kdyby se dusíl?“ „Co by se dusíl, šak neleží na zádech. To vypluje.““⁶⁰

⁵⁹ Respondent Florián Modrý, 41 let, právník, Lipov. Dostupné z: <https://slunko.estranky.cz/clanky/35.html>.

⁶⁰ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

Poslední narativ vážící se k tomuto tématu popisuje soutěž, která ohrožovala samu tělesnou integritu jednotlivých mladíků.

„Kluci na chvoji si vymysleli soutěž, kdo je nejstatečnější. Vzali stovku hřebík a zatlukali si to z boku do prdele.“⁶¹

6.3. Hodová občůzka vesnice

Hodové občůzky se konají ve dvou dnech. První den je vždy slavnostní a také tak probíhá.

Druhý den je pro mládež z chasy velmi náročný. Z předchozího dne se vracejí v brzkých ranních hodinách, spí tedy pouze několik hodin. Ráno chodívají na mši a čeká je občůzka po vesnici dům od domu. Celý den tedy chodí, tancují, zpívají. Oběd dostávají u stárků, nějaké pohoštění pro ně mají přichystané i místní obyvatelé. Zpravidla dostanou také napít vína, v zimních měsících se jedná o slivovici. Narativy se týkají zvládnání těchto občůzek.

První narativy se týkají druhého dne občůzek. Chodívá se na mši a po mši se občází vesnice dům od domu. Večer pak začíná opět taneční hodová zábava v místním kulturním domě. Chasa tedy musí stihnout obejít vesnici před započítím této zábavy. Narativy popisují obtíže při organizaci této občůzky a popisují plnění časového plánu občůzky.

„Kerýsi rok nám farář tu mšu natahl asi až do tři čtvrtě na dvanáct a my sme pak nestíhali občůzku. Že sme skončili občůzku akorát na muziku. A ani večera nebyla, nic. Zrovna sme šli na muziku a byli jsme aj hladní a Vašek (stárek) šel tehdá za farářem, ať nám to příště už nedělá.“⁶²

„A kdysi si aj dělali mapky, jak sa půjde a bylo to úplně k ničemu. Všeci si chodili, tak jak dycky, podle toho, jak zvládali chodit.“⁶³

„Byla i strategie, kdo půjde kam a kde se potkáme a nikdy jsme se nepotkali včas nebo na správném místě.“⁶⁴

Následující narativy popisují zvládnání, či spíše nezvládnání míry alkoholu, který při občůzce mládež z chasy požívá. Ve většině domů, které chasa navštíví jim někdo nabízí

⁶¹ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁶² Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁶³ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

⁶⁴ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

panáka slivovice. Jedná se o běžnou praxi. Jelikož celý den zpívají, požívají alkohol na prokrvení hrdla, aby se jim lépe zpívalo. Některé hody se konají v měsících říjnu a listopadu, kdy už je venku poměrně velká zima. Požívají tedy alkohol na zahřátí.

V následujících narativech je patrné mezigenerační předávání znalostí kvality pochutin a alkoholu místních obyvatel. V případě alkoholu se jedná o poněkud drsnou formou této transmise.

„Kdysi sme chodili a to každý rok mrzlo tenkrát, takže žádné bahno, nic. Byla kůzačka. A strýc Goryšů, také už toho bylo požeňnaně, toš začal tam kdesi hřcat, poblul (pozvracel) se a:

„Jozo, cos vypil?“ „Ty blbe! Ekrazit.“ Někdo mu nalél nejakú slivovicu, kerá mu neseďela.“⁶⁵

„Valdánova gořalka je nejhnusnější v dědině. My když sme chodivali před tema deseti rokama, tak k Valdánovi sa posílali nováčci, protože sa z té jeho gořalky každý poblul. Staří už věděli, že tam nemajů chodit, tak tam dycky posílali nováčky. Ti sa pobluli, šli spat a už na muziku nikdy nedorazili. Tak probíhaly jejich první hody. Až ty druhé potom už věděli, že tam nemajů chodit a posílali tam nové nováčky.“⁶⁶

„Posílali sa nováčci k barákům, kde měli hnusnú slivovicu.“⁶⁷

„My jsme posílali nováčky. Staří víja, že tam nemajů chodit, tak tam posílali vždycky nováčky a ono jak už máš v sobě 12 štamprlí a jak tam pošleš nejakú echt hnusnú, tak se z toho každý poblul. V okamžiku, kdy vypiješ tuto gořalku, tak se poblješ, deš domů a hotovo. Už se neobješíš. Tak nováčci už věděli další rok, že tam nemajů chodit a posílali další nováčky. Takže to šlo tak z generace na generaci.“⁶⁸

Pro lepší zvládnání alkoholu v krvi je dobré při občůzce něco menšího k zakousnutí. Jak bylo zmíněno výše, na hody se zve rodina ze širokého okolí a v každém domě se tak vždy najde něco, co mohou hodové chasa nabídnout. Další narativy se tedy týkají pochutin, které hodová chasa preferuje:

---

⁶⁵ Respondent Vlastimil Štěpaník, 68 let, důchodce, Lipov.

⁶⁶ Respondent Vlastimil Štěpaník, 68 let, důchodce, Lipov.

⁶⁷ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

⁶⁸ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

„Máme u nás takový veliký luxusní barák a ten má úplně hnusnú gořalku. Ale on peče chleba. Takže k němu si nikdo nejde na gořalku, ale na ten domácí, čerstvý chleba a on dycky ide s gořalků a misečků chleba a všeci idů dycky po tom chlebu a gořalky sa ani nechytne.“⁶⁹

„Když sem šla první hody, tak sem byla se Staňů a on sa nekde ztratil a potom přišel, měl celů mastnú pusu a masné ruky a říkal: „Já sem tetině vletěl do kuchyně, oni smažili řízky a já sem tam zebral řízek, jak talérek veliký a šel sem do prdele, abych si ho v klidu snědl.“⁷⁰

„My kdy jsme měli krizi, tak jsme vždycky u všech žebrali o oharkovů vodu. Aby sa nám udělalo líp.“⁷¹

„Já si z obchůzek pamatuju jenom okurky.“⁷²

Následující narativy se týkají situací, které mohou při druhé hodové obchůzce nastat. Mládež je rozverná a neštítí se používat cizí věci pro účely své zábavy:

„Jak byla ta zima a kolikrát sněžilo a bylo to všecko zmrzlé a kerýsi rok prej byla zamrzlá silnica a že si kluci vlézli do popelnic a posílali se v tom kroji po té zledovatělé silnici.“⁷³

„Kdosi měl rozestavěný barák a kluci tam našli kolečka a naskládali sa do koleček a vozili sa v nich po ulici. Myslím, že je asi nevrátili.“⁷⁴

Podářilo se mi zaznamenat i narativ týkající se ztráty hodového práva při obchůzce a souboj o něj. Tento narativ je velmi ojedinělý, protože jak bylo zmíněno výše, hodové právo je atributem stárků a jeho ztráta je pohanou pro stárky i pro vesnici:

„David s Jožků chodili s právem a byli za stárky. Měli právo a na kopci u Floriánka jim to právo spadlo a kotůlalo (koulelo) sa z kopca důle. Starší právo, zasrané, jabko rozbité a k tomu právu doběhl pes a chtěl to jabko zežrat, tak to právo smýkal k sobě do bůdy a ono bylo docela náledí tak sa chlapi moseli co nejrychlejc doklůzat za psem a rvali sa s ním o právo. Pak ho doněsli tetě Božce, ať ho dá dohromady a dostali strašně škaredě vynadané.“⁷⁵

Poslední narativ se dotýká také rozvernosti mládeže a zároveň popisuje, jak je náročné obcházet vesnici, popř. město dům od domu:

---

⁶⁹ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁷⁰ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁷¹ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁷² Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

⁷³ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁷⁴ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁷⁵ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

„Obchůzka po dědině se chodí aj v sobotu aj v nedělu ale v nedělu chodíja enom kluci. Nechodí holky. A v nedělu je potom eště zábava a oni sů v tů nedělu hrozně zboření a dělajů v nedělu po dědině blbiny. Ta paní co má ty koně, tak tam měli poníka a oni si vlezli k poníkovi do ohrádky, zdělali si lajble(kabáty) a dělali tomu koníkovi corridu, jako že jsou toreadoři aby za nima utěkál. Já sem viděla enom videa. Oni nemohli už stát, lozili tam do skleníku, všeco tam rozbili. Masakr. A večer jak je ta zábava, tak tam spávajů na stole, ne že by byli ožralí, ale oni sů tak unavení, oni už nemožů. Na jednom stole si lehnů, jak nebožtíci. Na tom sále chodívajů děcka z tělocviku cvičit ze školy, takže tam sů žíněňky. Takže oni chytře před tů zábavů si vytahnů ty žíněňky a spávajů na tom na zemi. Dajů si je doprostředka sálu a pak až dojdů lidi, tak je uklidí. Oni by nestihli jít dom prostě.“⁷⁶

---

⁷⁶ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

6. Mužská část hodové chasy spící na žíněnkách

6.4. Taneční hodová zábava

Taneční hodovou zábavou vrcholí první den hodů. Chasa v čele se stárky prezentuje svá secvičená taneční vystoupení. Na stárky je upřena pozornost všech diváků a je to pro ně velká zodpovědnost.

Dvě respondentky z Lipova a Louky mi sdělily, že měl jednou stárek horečku přes 40°C a pásmo odtančil a jedna stárka měla akutní zánět ledvin a brala antibiotika, taktéž vše zvládla.

---

⁷⁷Mužská část hodové chasy Tasov spící na žíněnkách. Foto: Zdislava Famfulíková.

Stárci vždy berou svou úlohu velmi zodpovědně, a to i v případě, že je ohroženo jejich zdraví. Následující dva narativy se týkají stárek, které postihla nějaká nehoda a nebyly zcela schopné dostát svým povinnostem. První stárka byla reakcí své chasy velmi dojatá, ta druhá naopak velmi zklamaná:

„V Blatnici se stalo, že stárka měla problém s kolenem a ona tancovala pásmo a jí se zrovna to koleno vyhodilo a ona tam chuderka stála a plakala a teď při tanečkách (prezentaci secvičeného tanečního vystoupení) na tebe všeci čumí, zvlášť na stárky. A ona tam chuderka stála, tak ju začali vyslékat a oni ju vezli do nemocnice a pak ju dovezli zpátky, měla to zadlahované a před tím sálem ta chasa to pásmo zatancovala pro ňu. Tak to bylo takové hezké.“⁷⁸

„Hodně holek u nás omdlívá. Sů stáhlé, nebo je toho moc, je to velký nápor. Já jsem zvracela a předtím jsem si dala kačenu, než mě oblékali do kroja a zrovna jsem stárkovala a bylo toho moc. A mamka tam byla a já že je mě hrozně špatně a aj kámošky mě radily, co třeba chodíja dýl, že fakt běž nahoru do kuchyňky, kde nikdo není ať ti to mamka na chvíli vysleče. Celé si to vysleč a rozdýchej se na čerstvém vduchu. Tak mamka šla, teď našťvaná, protože oblékání do kroja něco zabere a teď ona mě doma celů pozašívala, teď to mosela celé porozstříhávat, protože já jsem nemohla. Já bych to pásmo neodtančila. Tak mě celů vyslékla a ona mě pak oblékla a ono to lepší nebylo. My jsme tancovali chvílu se starším stákem a já sem mu říkala prosím tě já mosím jít ven, mě je hrozně špatně. Já sem letěla a my tam máme takový dvůr a to bylo zamklé a bylo tam moc lidí, tak jsem je těma rukama v tom kroji rozrážela. Ted'ka kerýsi borec tam měl v decovce víno a tak já sem máchla tů ruků, to se všeco na něho vylélo. Tak jsem sledovala sebe, jestli nejsou polétá, vyletěla jsem ven a už to jelo. Díky tomu, že jsem nebyla opilá, tak jsem to zvládla a kroj byl čistý. Pak jsem tam pila pivo a to trošku pomohlo. A já jsem chtěla tolik tančit a já jsem polovinu písniček proseděla a ještě jsem dostala vynadané, že nic nezařizuju.“⁷⁹

K povinnostem stáreků patří sjednávat klid a zamezovat rvačkám místních a přespolních. V obcích Kněždub a Tasov ovšem ke rvačkám dochází pravidelně a stárci už s tímto předem počítají. Podařilo se mi zachytit narativy, které se těchto rvaček týkají. Mezi respondentkami je rozdíl o celou jednu generaci a z jejich vyprávění je vidno, jak se původní narativ proměnil. Respondentka Kordula hovoří o tom, že rvačku začaly kluci kvůli holkám, respondentka Zdislava už ale hovoří o tom, že rvačku začaly holky kvůli klukům.

---

⁷⁸ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁷⁹ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

„Na hodech se u nás bijou. Jednů se stalo, že v Kněždubě na hodech dala tasovská stárka po tlamě kněždubské. Prostě se vyliskaly. Jedna byla v kroju, druhá v civilu. Myslím, že první vystřelila tá tasovská. A pak se domlátili všeci. No a od té doby se traduje to, že Kněždub sa nemá rád s Tasovem. Ale Kněždub je dycky agresivnější. Myslím si, že to bylo kvůli borcovi.“⁸⁰

„TenKněždub, Tasov, dycky měli takovou nenávist. My sme tam chodili na základku, protože Kněždub je devítiletka, Tasov je pětiletka. Takže na té základce jsme měli kamarády všecko pohodě. Já si myslím, že to vzniká v období od patnácti do dvaceti, taká ta vyšší puberta. Určitě si su jistá, že to v dávných dobách vzniklo skrze baby. Kněždubjác mě přebral žensků, nebo Tasovjác mě přebrál žensků. Nebo neserte se nám do našich ženských. A prostě tenKněždub, my jsme měli ten pocit, že oni působí takovým tím nadneseným dojmem, jakože my sme větší dědina a už takové město skoro. My sme dycky tíhli spíš k Blatnici, Ostrohu. Ale s Kněždubem byla dycky řežba do krvi. Já když sem chodila na hody, tak si myslím, že to nebylo až tak agresivní, jak je to teďka posledních 15 roků. Já jsem třeba, tak 4, 5 roků zpátky celkem v klidu, jakože nejaká řukačka, ale bylo období tak 5, 7 let, kdy tam lidi se prohazovali dveřama, sklem, roztrhané kroje. Jestli to byla nějaká generace, co sů kluci co mají teďka ke třicítce? Protože spoustu těch kluků hraje fotbal, i u toho fotbalu je rivalita jako prase.“⁸¹

„U nás sů kluci Tasovjáci hrozně namakaní. Toho fakt naštvat nechceš. A je jich tam víc takových a oni ti Kněždubjáci nejsů takoví, oni tancujů a sranda, ale tady tito sů fakt agresoři, že oni sů namakaní a ví, že si na ně možů dovolit. Že se jako by bojija. Mě to tak přijde. Holky úplně v pohodě.“⁸²

„Všude se říká kněždubské svině a to bylo už za mojích prvních hodů, že se tam Kněždubjáci s Tasovjákama porvali, vyhodili dveře z pantů, košule od krve. Nepamatuju si kvůli čemu to bylo. Ženská tam myslím nebyla. U nás sů holky hodné.“⁸³

Následující narativy od stejných respondentek popisují, že rivalita mezi vesnicemi se neprojevuje pouze fyzickými ataky, ale i skládáním písní a veršování:

„Teďka bylo období 8 let, kdy to bylo na sanitku. Každý rok tam někdo někoho prohodil sklem, dveřima, roškubaný kroj, jako že si tam dávali brutálně do tlamy. A každý rok ti blázni odtančíja pásmo a to sů venku všeci uplně spocení a zpívajů: „Povstaň kdo nemá rád Kněždub“ a hěpajů (skáčou). Aj holky hěpů.“⁸⁴

⁸⁰ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁸¹ RespondentkaKordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

⁸² Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁸³ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁸⁴ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

„Od té doby co si ty stárky daly po hubě tak se to traduje a my vymýšlíme různé básničky na Kněždub. Např.: Taky ví to mama, tata, brácha můj i tchýně, že nejhorší jsou ty kněždubské svině.“⁸⁵

6.5. Konec hodů

Po dvou dnech bujarého slavení s minimem spánku, jídla a zpravidla požívání většího množství alkoholu se některým členům chas nechce ještě domů a chtějí si tuto festivity ještě o trošku dýl užít.

První narativ zachycuje oficiální konec hodů a velké zklamání stárka kdy jeho chasa nebyla schopná odnést hodové práva. Jednalo se tedy i o jeho osobní selhání, protože nebyl schopen si pohlídat svou chasu tak, aby i ona dostala svým povinností:

„Na hodové se všeci kluci zkalili, po tom pásmu už byli všeci jasní a práva se u nás v sobotu nosíja k šohajóm a kluci by to měli odnést s nima, aby se to právo po té cestě neukradlo. A oni se všeci zkalili a jediný kdo šel zpátky tak byl stárek a jeho brácha. A to je veliký, dvoumetrovy chlap a bečál (plakal), že sa všeci zkalili a nikdo s ním nešel. Že mu to bylo líto, že šel sám s bráchú.“⁸⁶

Následující narativ popisuje cestu domů jedné z děvčat z chasy, při které došlo i ke zničení slavnostního kroje:

„Kamarádka o rok mladší, než já, tak zvracela a ta měla asistenty, ale ta to měla z chlastu. Jedna holka a tři kluci. A odvédli ju dóm. A oni měli velikánského psa a dole bývá babička a babička ju v takovém stavu nemohla vidět, tak že půjde vrátama a on tam byl ten pes. A ten pes si kúše kus dřeva, tak si rozkúsal aj dásně a měl plnú hubu krve. A ten pes na nu skočil v tom kroji, pošlubal jí fěrtoch (horní brokátová či ornátová sukně) a pak měla všecko eště od krve. A babička to nakonec zjistila.“⁸⁷

Následující narativy popisují, jak se chasa snaží prodloužit si hody a nejít domů v okamžiku, kdy je jejich stav velmi ostudný, nebo kdy už nemohou fyzicky dál. Tito členové chasy zůstávají někde mimo zorné pole místní komunity, zpravidla se pár hodin prospí a pokračují:

---

⁸⁵ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁸⁶ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

⁸⁷ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

„V pekle (označení místnosti kam smí vstoupit jenom chasa) bývali ti střízlivější a do hasičárny se začaly uklízet ty mrtvoly. A on tam byl tehdá takový veliký regál a oni sa rozhodli, že je budú cpát do toho regálu. A oni tam byli v tom reálu asi čtyři nad sebou.“⁸⁸

„Usnul Tomáš s Michalem a byli úplně bezvládní a někoho tam napadlo, že je začnou aranžovat. Tak jim dávali ručičky na sebe a nožičky přes sebe a vytvořili sousoší lásky. Že oni tak spali asi půl hodiny jak je naštelovali. Vypadali jak barokní socha.“⁸⁹

„Mražák byl ještě. Jednu chvíli je odkádali do toho mražáku a zavírali. On nefungoval, jenom tam prostě byl. Já jsem kdysi došla a dva borci z toho vylezli. Oni je tam skládali na sebe prostě.“⁹⁰

„Bohušek to nezvládl a spal tam, nohy před sebou, našponované (natažené). Co neudělal Milan? On tam byl nějaký kábl od eletriky, tak že mu zamotá nohy tým a až bude chtít jít Bohuš na záchod, tak že mu to nepůjde a bude moset hopkat. To byla jeho vize opilecká. A Bohušek furt spinkál a Milana už to přestalo bavit, že furt spí a že se mu nechce nazáchod a že nebude hopkat. Tak ho začal budit, normálně s ním lomcovál, enomže jak ho rychle zbudil, tak se Bohušovi udělalo zle a že se mu chce zvracet a Milan zjistil, že je to problém, že Bohuš hopkat nebude že nejspíš někoho pozvrací. Ted' jsme se mu to snažili strašně rychle sundat, ale Milan to zamotal dobře a my jsme to nebyli schopní tak rychle rozmotat. Ještě v tom kroji je to na houby, pořádně jsme si nemohly kleknout, abysme nezlomily šorce (zadní černá vrapená sukně). Tak sa stalo to, že sme dali Bohušovi na klín kýbl a Bohuš to hodil do kýbla a dali sme mu ubrůsky, at' sa utře a Bohuš teda potom už si lehl a spál normálně.“⁹¹

Následující narativ je velmi ojedinělý. Popisuje situaci, kdy je taneční hodová zábava již ukončena, kdy už se v kulturním zařízení nepohybuje veřejnost a kdy se mužům z chasy nechce domů, a tak přespávají v tomto kulturním zařízení. Narativ obsahuje sdělení, že se spávalo *na búde*. Jedná se dřevěnou, zpravidla čtvercovou konstrukci, na kterou jsou připevněny smrkové haluze, které jsou ozdobeny růžemi z krepového papíru. Búda bývá umístěna na podiu, nebo na konci tanečního parketu a prodává se v ní předem zakoupené občerstvení. Narativ obsahuje také popis sexuální aktu:

---

⁸⁸ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁸⁹ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁹⁰ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

⁹¹ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

„No a v to pondělí nekeří spávali na sále na židlách. Kluci Slavičkovi tak to vylepšili a srazili si k sobě stoly a spávali na stolech. Sem mu říkala: „Vašku, proč nejdete spat dóm, když to máte pár kroků.“ „Né v pondělí na hody dojdeš až na poledně.“

No a už nebylo kde si lehýt a kohosi napadlo vylézt na bůdu a spávat na bůdě. A že sa tam dá docela dobře spat. A z tama je ta storka s tým Štěpánem a klarinetistkú. Kluci byli vylezení na bůdě a Štěpán valil do té klarinetistky a on sa tam s ňú v té bůdě vyspal, prej to trvalo dvě hodiny. A ono to chvojí šlo rozhrnúť a dívat sa. Ale kluci sa nedívali. A to vědělo enom pár zasvěcených.“⁹²

Poslední narativ se týká nezvládnutí hodového veselí a potřeby vystrízlivět a vyspat se po ukončení hodového veselí. Školní mládež omlouvají rodiče, někde píše omluvenky přímo starosta obce. Pracující, kteří si ale neprozřetelně nenahlásili dovolenou, nebo ji z nějakého důvodu nedostali si chodívají v pondělí ráno, někdy ještě v kroji, k lékaři pro neschopenky. Tento aktér měl po celém víkendu, kdy velmi intenzivně zpíval, namožené hlasivky a poprosil lékaře o vyšetření. Nutno podotknout, že jeho dech po celovečerním požívání alkoholu nebyl příjemný:

„Do kolen šel aj Jura Lapčíkú, když mě viděl. Začal sám od sebe vypisovat neschopenku, ani sa mě neptal, co mně je. Bylo mně to blbé, ale mosel sem ho poprosit, aby sa mně aspoň podíval do krku a napsal mně na to nějaké prášky, bylo mně totiž jasné, že když poprosím, tak je schopný mně napsat aj poukaz ke hrobařovi. Otevřel sem hubu a udělál krásné éééééééééé, jak řekl Gořka, je to třeba ocenit, protože kdokoli jiný by sa v ten moment mosel poblut. Jura to ustál a aj si do krku posvítíl. Jeho diagnózu mosím doslova ocitovat: "Kurva, to je hnus"! Potom odpověz stařence, co ti řekli u doktora.“⁹³

6.6. Masopust

První dva narativy se týkají popisu výroby masopustních masek, obtíže s jejich nošením a jejich nedobrovolnou likvidací. V prvním narativu jde o podomácky zhotovenou králíkárnou pro dvě osoby a ve druhém narativu jde o podomácky zhotovený suchý záchod, tzv. kadibudku, pro jednu osobu. Obě masky zhotovovala jedna osoba a malbou ji ozdobil místní kreslíř:

---

⁹² Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁹³ Respondent Florián Modrý, 41 let, právník, Lipov. Dostupné z: <https://slunko.estranky.cz/clanky/>.

„My jsme stály frotnu na záchody a Pajisek šel tím směrem a my jsme mu v té frontě gratulovali, protože sa mu narodila dcera. On říkal: „Holky, vy jste tak stejně vysoké, nechcete jít zítra za masku?“ „A za jaků?“

„Dejte mě chvíli, já to vymyslím.“ A pak že půjdem za králíky v králíkárně. On to teda plán nebyl, ale tak jsme na to kývly, že bude sranda. Říkal, že začne vyrábět masku a napíše mě, v kolik si pro to máme dojít. Tak jsem v jedenáct (dopoledne) vyzvedla Kačku a o půl dvanácté jsme si měly u Ivana vyzvednout tu králíkárnou. A on ju vyrobil tak, že si Vašek kupoval novů postel a zbyl mu karton. Tak si to Pajís ráno u Vaška vyzvedl, ztlůkl to a dál to k Ivanovi, ať to pomaluje.

A my jsme došly a říkáme: „Dobrý den, my jsme ti králíci a jdem si pro králíkárnou.“ Tak nám to vytahl a dal nám instruktáž, jak se tam chodí (mělo to v boku dveřa) a jak se to nosí. Tak jsme si to vyzkúšaly, daly po štamprli a chodilo sa. Pokaždé, když sme chtěly štamprlu tak jsme obřadně pustily králíkárnou, vylezly sme bokem dvěřkama, daly sme si po štamprli, zase sme vlézly zpátky. A ona byla lehučká a ve vnitřku byla latěčka a upadávala, tak sme si dycky od nekohe vyptaly izolepu a spravovaly sme to. A u mostku už sme byly docela napité, tak už sa nám nechtělo vůbec vylézat ven, protože to bylo moc náročné. A před kapličkú přišel strýc Vašek se slivoviců a říkaly sme, že už nemožem. Kačka říkala: „Strýcu, nalejte nám to do krku.“ A viděl to sused naproti, který taky šel se slivoviců a ptál sa: „Vašku, co to děláš?“ „Ale toš poklůzám králíky.“ Králíkárnou sme doněsly na horní konec, tak už sme byly rozverné, že sme sa s tu králíkárnú točily a hopsaly a veselo bylo a na dolním konci už tam všeci chtěli dovnitř, že už je po obchůzce. A my sme tam nikoho nechtěly pustit. Než došel medvěd a strčil nám dovnitř řetaz, ať ho provlečem jedným oknem ven a druhým ho vystrčíme. Medvěd to chytl, rozběhl sa a rozervál to. My sme vylezly ven, že zhodnotíme situaci, jak je na tom králíkárna, daly sme si po štamprli a zjistily jsme, že ta králíkárna už nepůjde spravit. Tak to všichni začali škubat a urvali horní část. A už se do toho začali cpat lidi a bylo nás tam asi devět a všichni jsme v tom začali tančit a točit se dokola a pak se všichni rozběhli, každý jinam a králíkárna byla úplně na cucky. No a aby tam nebyl bordel, tak jsme to zanesli na pole a někoho napadlo to zapálit a pak jsme ještě skákali přes oheň.“⁹⁴

---

⁹⁴ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

7. Maska králíků v králíkárně před skutečnou králíkárnou

„Prvně sem uvažoval, že bych sa celý omotal toaletákom, takže by si v hospodě první mysleli, že idu za mumiu, ale poté, co mně opustily toaletákové gatě spíš než sem došel k vrátom, mosel sem to vyřešit ináč a sice zhotovením slušivé toaletní sukýnky podle posledních fašankových a módních trendú. V hospodě si mysleli, že mně šiblo a ptali sa co je to za masku, ale já sem ich odkázal s tým, že je to asi jedna setina celé masky. Když sme vykročili, ostatní šli pro dělo a tak a já sem šel k Ivanovi pro svůj výtvorek, kerý jaksapatří vylepší. Zalézal sem do kukaně a mohli sme vyrazit, když mně viděl poprvní Šestka, zmohl sa enom na zvolání: "To je blbec". Babouš mně prorokoval s tým, že mně to vydrží maximálně ke Karotkovém a to eště tak cestú tam, ale kvalita výrobku sa ukázala, takže vydržala mnohem děl. Když sa děvčice, o.k.m.z.p. (o které mám zakázané psát) doma ptali, za co idu, řekla po pravdě že za hajzla a málem dostala po čuni, protože tak sa o bývalém galánovi nemluví. Chudera, trpěla za pravdu tak jak chudáček upálený. Ale potom, když mě rodičové viděli, moseli uznat omyl a strýc mně dokonca naléli aj štamprlu, dokonce ju prostrčili srdéčkem, tak jak to má byt. První komplikace nastala, když sem si uvědomil, že si asi tentokrát na fašanku podšable nezatančím. (já mám na to celkově smolu, když sem šel za česnekového krála, při podšablách mně zlomili

⁹⁵Maska králíků v králíkárně před skutečnou králíkárnou. Převzato z: https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2014/.

žezlo v podobě vařajky a navíc sa ze mně začal sypat česnek a když sem byl za království koberců, než sem koberec zpozohýbal, muzikanti měli už dohráté aj dopité). První defekt mně postihl u Vojáčkového. Né že by mně vadilo, že sem si s Jarú mosel dal místo po jedné repete, ale odpadla mně spodní levá tyčka. Horší to bylo u Bílých, kdy sa se mnú rozlúčilo prkénko a rozhodlo sa vystúpit z prúvodu. On sa totož mistr tesař trošičku utl a špatně si to rozměřil, takže to chtělo tak o 5 cm delší, ale když už to bylo aj vyvrtané, moselo sa tam vměstnat, akorátže z přibývajícím rozvorem kadibudky už sa nevměstnalo a tak vypadlo. Další, podstatná komplikace nastala u mlýna, kdy sa Šestka rozhodl, že ke mně půjde na návštěvu a začal sa ke mně somrovat. Při neohrabaněj návštěvě prošlápl nejprv spodní přední tyčku a když sem ho vyhazoval ven, že mně to zničí, urval mně na památku aj horní levú. Čili už sa blížila tragédie, neboť levá strana už držala enom na prostředním madle. A k tragédii také došlo. Né že by mně tak kopla štamprla Tonka Jankového, ale po rozmluvě s děvčicí, o.k.m.z.p. sem chtěl udělat dva kroky zpátky, abych nezavazal dělostřelcom. Krom rozumu, že mně možú objet mně chybělo bohužel aj periferní vidění a tak sem za sebu nemohl vidět betonový rantl před Ondrúškovým starým. S hromovým rachotem sem poskládal svoju kadibudku způsobem né nepodobným známému seriálu Slovácko sa nesúdí. Ostal sem prostě ve změti polámaných latěk a papírú. Děvčica, o.k.m.z.p. o mě měla strach a tak spěchala optat sa, lesti su celý. Než sem stihl říct že jo (padál sem docela šikovně a také do měkkého) Gořka, kerý už nemyslel a možná si myslel, že už v troskách nikdo néni, na trosky celú vahú hépl. Už nebyla pravda, že bych to ustál bez úhony, Gořka mně totiž zarval vrut, kerý trčal z gatí asi milimetr vedle kolena. Krom solidního škrábnutí nad kolenem to odesraly aj oblíbené manšestráky - přeca enom sem sa při stavbě řídil heslem, čím delší šrúbek, tým delej maska vydrží. No ale nejak sem sa vyškrábal a chtěl sem hodit kapra, ale moc mně to nešlo, hodil sem baňku u Mikina a vypadal jak děcko, kerém nekdo rozbije hračku. Ale aj tak sem Baboušovu hranicu posunul o pěkných pár metrú dál než mně dával, akorát je škoda, že né úplně, šak už mně tolik dědiny nechybělo. tož snád' zas příště.“⁹⁶

Na tuto událost si vzpomněla i jedna z respondentek a doplnila ji o některé jiné skutečnosti:

„Pajís chodil za kadibudku. To bylo podobné, jak ta králíkárna. Měla aj srdičko a pomalovaná byla a u Dostálků sa tam zase začali všeci cpat. A Kristýnka byla za Santa Clause a někdo tam prohlásil: „Tak a už je aj Santa v hajzlu.“ A u Mikina Jankového spadl do rygólu s tů kadibudků a válal sa a jak sa snažil zvednúť, tak tů masku celú zničil.

⁹⁶ Respondent Florián Modrý, 41 let, právník, Lipov. Dostupné z: <https://slunko.estranky.cz/clanky/aketa.30.html>.

A šel kolem jeho bratr dělostřelec a on na něho volal z rigólu: „Petříčku, Petříčku pomoz ně stat.“

A Petříček, že mu pomože a zvalil sa vedle něho a pak šel někdo třetí, že jim pomože a ležal tam s nima. A pak je někdo vytahl ven všecy tři.“⁹⁷

Poslední narativy popisují různé lapálie s maskami a komické situace, které se v průběhu masopustní obchůzky dějí:

„Bohuš chodil za neandrtálce a měl slámu přivázanu k noze provázkem, a tak chodil celú dobu po dědině. V únoru, bosky. A protože mu to odpadávalo, tak byl bordel po celé dědině.“⁹⁸

„Jedni známí mají na zahradě tenisové kurty a tak si kámoši rozhodli, že si půjdou zahrát tenis. Medvěd s policajtem hráli tenis. Oni nebyli schopní ani stát, tak ten tenis stál za to.“⁹⁹

„Známá tam má koně, takže se občas jede s kárků a s koňma, ale vozí se jenom určitá část a zbytek chodí za vozem. Pokud tam máme krála a královnu, tak ti se samozřejmě vezou a potom ožralí se vezou s nima. Já jsem na chvílku naskočila, ale pak mě vyhnali, že su kadeřnica a mosím holit chlapy.“¹⁰⁰

„Já jsem byla za Šmoulinku a měla jsem půjčené šatičky, kerým sa nesmělo nic stat. Protože to byl rubáš do souboru a my jsme další den vystupovali. A prej sem sa v něm válala v poli.“¹⁰¹

6.7. Kradení předmětů

S výročními festiviti s lidovou kulturou jsou spojeny i protizákonné praktiky, které jsou společností tolerovány a nejsou hlášeny příslušným úřadům. Jedná se o kradení hodových práv a májí. Následující dva narativy popisují, že hodová práva byla dobře střežena místní chasou, a tak se přespolní chasa snažila zcizit jiné věci. V prvním narativu se jedná o pokus zcizení stárky. Tato praktika není běžná, připomíná svou formou zvyk únosu

⁹⁷ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁹⁸ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

⁹⁹ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

¹⁰⁰ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

¹⁰¹ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

nevěsty, kdy ji ženich vykupuje. Druhá praktika popisuje zcizení dvou předmětů a v tomto případě zůstalo zachováno oznámení přespólní chasy místní chasy, že předměty zcizili, stejně jako by ukradli hodové právo:

„Naši kluci počítali s tím, že budů Kuželovjáci chtět krást právo. Na práva sa nedopnuli. Eště přemlůvali stárku že za 5 litrů vína, at' s nima jede pryč. A pomalu začali stárku při tom hovoru zatláčat do auta. A bylo to enom o tom, aby ju tam někdo žduchl (postrčil) do toho auta a odjeli. A ona pořád, že to nepůjde, že nikam nejede. A najednů sa objevil stárek s dalšíma chlapama a: „Co tady děláš? Pod' idem tančit.“ A odvédl stárku na parket. No a jim sa nic nepovédlo zebrat a tak to dopadlo tak, že tam z trucu aspoň porozbýjali decáky na víno. Zálohované to tehdá nebylo. Udělali bordel, škodu a odešli.“¹⁰²

„U nás se nekradou práva, ale kradou se jiné věci. Máme tam takový parapet a tam byly hodiny na sále a ta vrbecká chasa tam došla a já tak jako sedím a šak tam byly hodiny a kde jsou? No a oni je ukradli. Oni ukradli ještě šroubovák z technické místnosti, kterou jsme nezamkli. A tak se vrbecká chasa rozhodla, že nebude krást práva ale hodiny. A oni mě pak poslali fotku a dívej máme tvoje hodiny.“¹⁰³

---

¹⁰² Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

¹⁰³ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

8. Muž z přespolní chasy spící s ukradenými hodinami

Následující narativy se týkají také pokusů o zcizení hodových práv. Stejně jako v předchozích narativech jsou tato práva dobře střežena, a tak se i zde přistupuje ke zcizování jiných věcí a opět se objevuje motiv oznámení o jejich zcizení. Narativ je složen ze dvou částí z nichž ta druhá je doplňující a upřesňující:

„Aby sa nešlo s prázdnú, bylo třeba najít nějaký suvenýr. Já sem si chtěl odvést žebříňák, co byl nachystaný na vození berana. Vyvězl sem ho ze sálu a zaparkoval za smrček u hospody, že si ho vezmu sebu. Karotka s Václavem si chtěli vzít hodovou cedulu, ale byl problém, že před sálem kúřilo asi 5 Kuželovjáků. Ty sem si vzal na starost já. Stúpl sem si do zorného úhlu cedule a začal s něma plkat, jak byly pěkné hody, a že ten sál a tá výzdoba je fakt super. Já sem plkal a Karotka s Václavem odrátovávali asi metr ode mně a Kuželovjáků dvúmetrovú cedulu Vitajte v Kuželově. Zvládli to bravurně, pichli to pod pažu a šli. Rost'a zašel za smrček, drapl žebříňák a jelo sa. Já sem sa zatím zavykládal, takže na mě moseli počkat u kaštánka, než sem sa rozlúčil a s ujistěním, že na rok dojdu zas, sem vykročil k domovu. Cestú sem potkal dva nasrané krojované, kteří nadávali na toho debila, který si

¹⁰⁴Ukradené tasovské hodiny. Fotografie poskytl respondentka Zdislava Famfulíková.

poštlál ten nazdobený žebříňák a nechal ho zaparkovaný u kapličky, spekulovali nad tím, že na tom možná nekdo vézl nějakého ožralu. Pravda byla jinačí, Karot s Václavem nemohli cedulu unést, tak jim mosel Rosťa vypomocť, takže neměl kdo táhnúť žebříňák a oni si mysleli, že to potom vezmu. Krojovaní protentokrát byli rychlejší. Celú cestu k domovu byl nejlepší Rosťa, který byl vysmátý jak měsíček a každých 50 metrů opakoval, jak je to super, že takové akce podnikal ve dvaceti a včil už má čtyřicet a furt má nové zážitky, což nám k Mlékarni řekl asi tak 6x. U značky byl chvílku problém s umístěním, nakonec sme to opřeli na hrázku vedle Milerů. Karotka zapomněl na otočný efekt 2 metrové cedule a při umísťování mě, který byl na delším konci shodil do příkopy, našťestí suché. Korunu tom u oběda nasadil náš Sranda, cituji: " Jedu z raní ze Lhoty a u Lipova je cedula Vitajte v Kuželově. Ti Kuželovjáči sú snád' úplně nenormální, proč to nemajú u Kuželově, ale u Lipova? Sú to fakt defáči!" Nejsú, Václave, nejsú, takové kapacity sa rodíja enom ve Lipově!!"¹⁰⁵

„Situace byla taková - cedulu odmontovávali Václav a Rosťa, mrzí mě, že sem to neviděl, stál sem k nim zádama a nemohl sem sa otočit, abych na to neupozornil Kuželovjáky. Byl to vcelku srandovní pocit, vykládat si s něma o blbosťách, dělat jak nic a přitom za zádama slyšet oddrátování cedule a šustění chvojí, které bylo kolem cedule oplantané. Rosťa a Václav šli teda napřed s cedulú a Karotka tahl žebříňák, podle jeho výpovědi to byl neskutečný zgarb, kerému sa občas točily aj dvě kola. Jak to tahl, tož to moselo byt najisto aj čut (slyšet). Čut ale nebylo krojované Kuželovjáky, kteří sa tichučko blížili za Karotků, když sa ohlédl, byli od něho pryť tak 20 metrů (údaje čerpám ze včerajší výpovědi svědka Karotky po icq). To už Karotka pochopil, že kuželovský žebříňák ostane enom na jedné scéně aj příští rok. Udělal jediné rozumné, práskl do bot a nechal jím teho zgarba u kapličky napospas. Za sebu čúl cosi o tom, že narok dostane po čuni, což mu ale bylo celkem jedno, protože na rok bude zas v Kuželově nová cedula. Hodně komický pohled mosel byt na čtveřicu hodových návštěvníků, kteří nad hlavú nésli docela těžkú cedulu. Potkal nás eště jeden karambol, na který sem včera zapomněl, jak jelo od Kuželova auto, tož sme tú cedulu hodili do příkopy, problém byl v tom, že sa Rosťa zapomněl pustit. Bylo vidět, že byl z nás jediný na vojně, snažil sa nejspíš kořist maskovat vlastním tělem. Nebylo jednoduché dostat z příkopy Rosťu a cedulu, kór když ti dvě sopláci sa málem pochcali smíchy - jak sem podával Rosťovi ruku, on mě potáhl a už sme tam byli dvě a ti dvě oslé, místo aby nám pomohli sa začali smíchy válat po silnici. S Rosťu sme sa moseli dostat z příkopy sami a sami aj vykročit, protože ti dvě by sa tam chlámali eště včil. Prvotní nápad byl, že cedulu u značky Lipov z půlky zakopeme, Václav byl do teho tak zažraný, že si šel dóm dat tepláky a vzal rýl- akorát zapomněl, že 2 měsíce

¹⁰⁵ Respondent Florián Modrý, 41 let, právník, Lipov. Dostupné z: <https://slunko.estranky.cz/clanky/>.

pořádně nepršalo, proto sme sa rozhodli o pouhé opření cedule o hrázku, což sem už včera popisoval. Jako bonus sem sa dozvěděl, že Václav si sice dal tepláky, ale na druhý deň zjistil, že má stejně roztrhlé gatě - asi od toho směšného válání sa po silnici- to má asi za to, že místo aby starším osobám pomáhal, eště sa jim směje.“¹⁰⁶

Podářilo se mi získat narativy, které popisují jeden skutečný pokus o zcizení práv. Kdyby tato aktérka chtěla, tak by k tomu i došlo. Tyto dva narativy mi poskytly respondentky ze stejné vesnice, které od sebe dělí jedna generace a narativy jsou shodné:

„Mamka byla za kněždubsků chasu a tatka protože je z Tasova tak za tasovsků a když byl tatka stárek mladší, tak ho (právo) dal mamce podržet, protože se zrovna věšelo a ona jak ucítla tu moc, že má v ruce to přespólní právo, tak s ním zdrhla. A oni spolu chodili. Ona s ním utekla ven před kulturák, jako že sranda a ted' oni vylezli a takový pohled nahodili. Jako to byla aféra po celé dědině, jakože tasovská stárka z chasy ukradla právo. Oni ju hodně dlůho neměli rádi.“¹⁰⁷

„Když by stárek Bohdan v roce 1997, tak chodil s mojů kamošků a on byl stárek s jinů holků a ted' se to právo v noci zdělávalo, že sa to ide zanést ke stárkám a on jí to dál do ruky. „Podrž ně to, já si veznu baranicu.“ A Barča je srandista, Kněždubjanka a ona mu to nechtěla ukrást uplně, ale že bude sranda tak s tým vyběhla před kulturák. S nů se budoucí tchání půl roku nebavili. Oni to nemohli přežit, protože pan Famfulík, to je vyhlášený kuchař, on je někdo a takový co ctí tu tradici a eště v nedělu do do kostela, do zvonečka hážeme co nejvíc peněz, takže ostuda, jak si jeho přítelkyně mohla dovolit, když Bohdánek je stárek, taková honóra v Tasově, mu ukrást právo. To eště před svadbů měla Barča problém, esli Bohdanovi dovolíja si ju vzít. Bohdan taky nasraný jako prase. Ono právo tým že pověsíš na strop, tak kdy jindy se to dá ukrást. Jedině když se to zdělává a přenášá se to k tym stárkám, ale jinak ne.“¹⁰⁸

V následujících dvou narativech je popis praktiky kradení májek. V obou dvou případech se jedná o podřezání a zcizení celého stromu. Respondent Adam navíc okrajově zmiňuje zcizení máje v městě Velká nad Veličkou. O Velké nad Veličkou jsem vůbec nezaznamenala, že by podnikali loupeživé výpravy, nebo se jinak projevovali vůči okolním obcím a městům. Okolní města a obce si ovšem z Velké nad Veličkou dělají legaci a např. kradení mají považují za společensky přijatelné. Respondent Adam popisuje kradení máje

¹⁰⁶ Respondent Florián Modrý, 41 let, právník, Lipov. Dostupné z: <https://slunko.estranky.cz/clanky/>.

¹⁰⁷ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

¹⁰⁸ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

ve Velké nad Veličkou jako tradici. V tomto případě berou pouze ozdobený vršek, který vystaví ve své obci pod svou vlastní májí. Není zde ani snaha o jeho vykupování zpět:

„Bohuš kradl májku s Milanem v Popovicách. Jeli do Popovic, tam podřezali máju, zavolali si taxika. A taxikář sa zalomil smíchy, když to viděl. Tahli to vedle auta, spolujezdec byl Bohuš, držal tu špicu, Milan seděl za spolujezdcem a držal zbytek. Táhli za sebu třicetimetrovů máju z Popovic až do Lipova a snažili sa to postavit u nich na sklepě. Čtyřikrát jim to spadlo a naposledy to spadlo na elektrické vedení a vyhodili tým eletriku v celém Lipově. Tak to šli zapít a ráno když sa obudili, tak už měl tata pořezanů máju ve dřevě.“¹⁰⁹

„My sme jeli s klukama s Erikem a spol. a normálně v Lhotě. Tak sme to sundali, ono to bylo hezké. Ona spadla, to praskalo a Erik to chtěl eště přerézat na půlky, aby to náhodů nemohli postavit. A oni začali ti šulini vylézat z baráků a začali tam jezdit. Tak sme jeli s Erikem normálně přes Javorník pryč z Lhoty. Tomáš řídil. On se vydal směrem nahoru, na Javnorník.

„Ty šuline, ty jedeš do jednosměrky, vole. Tam nemáme kde se skovat.“ Tak jsme zajeli fakt do lesa. Čekali jsme. Ted' oni Lhoťáci jezdili tam zátky, tam zpátky a tak jsme se báli jet na hlavní, tak jsme to vzali tady přes kotár (kopec). Ale toš to byla druhá. První sme sundali normálně v Velké nad Veličkou. Toš to byla rutinní práce. Podřezali, vzali vršek a dóm. A vystavovali jsme to pod májů. S Lhoťákama jsme se to snažili vyměnit ten vršek za bečku. My jsme tam všichni došli na to náměstí. Mikin s rotvajlerem, co kdo měl, tak sme tam byli a oni nedojeli. Tak sme si řekli, strčte si to do řiti. Takže místo bečky takový jako zázitek.¹¹⁰

Následující narativ je ojedinělý. Jedná se o kradení basy na masopustní zábavě ve vedlejší obci. Tato praktika není běžná a je v ní obsaženo i varování, že pokud se bude praktika opakovat, tak bude mít následky, patrně v podobě zcizení nějaké významné propriety při další výroční festivitě spojené s lidovou kulturou:

„Kradli sme basu v Kuželově. Šli sme přes pole do Kuželova a bylo hodně zmrzlé. Na cestu sme si koupili dva litry vína pro pět lidí a oni si tu basu skovali kdesi v kumbálu a kluci vykládali s Kuželovjákama a já sem tam byla s nima dělala sem, že sa mě chce hrozně spat a skovala sem sa tam a oni jak odešli, tak mě tam nechali, ať tam spím. Tak sem potichučky otevřela okno a zrazu sa rozrazily dveře a tam byl Staňa, kerý čapl tu basu. Tak vysoký, silný chlap a procpál ju tým oknem ven, kde už čekál Bohuš s Milanem a brali tu basu. Milan se Staňů tu basu čapli a utékali s ňů přes pole do hospody do Lipova. A jak utékali a byli napití a

¹⁰⁹ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

¹¹⁰ Respondent Adam Minařík, 40 let, úředník, Uherské Hradiště.

najednú, že za nima letíja Kuželovjáci, že mosíja prídát. Milanovi celú dobu chrastily v kapse klíče, tak utékali jak o dušu, že za nima letíja Kuželovjáci. Za chvíľu zjistiľi, že neletíja, tak zpomalili. A pak to začalo nanovo, zachrastily klíče, že sú za nima Kuželovjáci a zase po chvíľce nikoho neviděli. U hospody v Lipově sa s ňú vyfotili a v hospodě dostali pojob, že majú basu vrátiť, že z toho bude průser. Tak sme druhý den tu basu velice rychle a velice nenápadně jeli vrátiť.“¹¹¹

Poslední narativ pochází od respondenta z folklorního souboru. V místě, kde běžně nacvičují (památková usedlost in situ) se koná komorní folklorní akce (do sta diváků). Účinkující zůstávali i po skončení akce v usedlosti a spali tam. Jedná se o jedinečný narativ tohoto druhu, kdy členové folklorního souboru zcizili a zabili zvíře kvůli nezměrnému hladu:

„My sme tak měli po akci ráno hlad. A kohosi napadlo, že by to chtělo něco na popravění. Tak slepicovů polévku. Ale kde vzít slepicu. Tak nás napadlo, že urkadneme susedovi. Enomže sa to začalo potom prodiskutovávat, že to by bylo jasné, že sme to byli my, tak že sa teda susedovi krast slepica nebude. Tak sme vyrazili po ulici nahoru, kdo by tam tak mohl mět slěpky, keré by sa daly lehko ukrást. Komu jako skočíme přes plot a vyberem kurník. Chodili sme asi do poledňa, ale žádnú sme nenašli. Ale na polévku byla chuť furt, tak sme nakonec na poledně zebrale tú susedovu slepicu a udělali z ní polévku.“¹¹²

6.8. Výzvy, soutěže a taneční hry

Již výše jsem zmiňovala, že mužská část chasy při praktice *chvojí* si dává různé výzvy a soutěže, které mnohdy narušují jejich tělesnou integritu a jsou životu nebezpečné. Těchto výzev a soutěží je ale vícero. V chasách se tyto výzvy konají nejčastěji na hodových zkouškách (nácvicích tanečních pásem), ve folklorních souborech se odehrávají po vystoupeních, nebo na souborovém soustředění.

První dva narativy jsou spojeny s hodovými hrami, které se hrají druhý den večer s hudbou. Jedná se o hry šáteček a metlová.

Hra šátečková spočívá v tom, že chasa utvoří kolo a uprostřed kola je dívka se šátkem. Komu obtočí šátek kolem krku s tím musí dojít doprostřed kola, na šáteček oba pokleknou a dají si pusu. Po puse předá dívka šátek chlapeci a on si vybírá stejným způsobem dívku.

---

¹¹¹ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

¹¹² Respondent Filip Jandák, 28 let, skladník, Lipov.

113

9. Krojovaný pár při hře šátečková

Hra metlová (také palicová) je obdobná. Chasa utvoří kruh, ve které jsou v párech. Uprostřed kruhu stojí mládenec a místo partnerky má koště. Muzika hraje píseň a náhodně píseň přerušuje. Při tomto přerušení mají mládenci povinnost opustit partnerku se kterou tančí a najít si jinou v kruhu. Mládenec uprostřed pouští koště a snaží se stejně jako ostatní najít si partnerku. Kdo je bez partnerky, přebírá koště.

---

¹¹³Hra šátečková. Foto poskytla respondentka Zdislava Famfulíková.

114

10. Chasa při hře metlová

V prvním narativu popisuje respondentka patálie při hře šátečková, kdy si nevybrala do kola nikoho ze své folk group a v obavě o svou tělesnou integritu přistoupila ke krizovému řešení své situace.

Ve druhém narativu byla při hře metlová tato metla zcela inovativně použita zcela jiným způsobem a v tom posledním je zachycen poněkud alternativní závěr hry:

„To sa stalo v Kudlovicách a byla tam taková robustní paní, ona byla jako fakt pořádná a měla docela nakoupeno, takže měla takový pohled jakože zabiju tě a vypadala jak trol a teďka já jsem měla ten šátek a ona se rozhodla že mě ho vezme. Já sem začala řvát, utíkala sem po celém tom kulturáku a ona furt za mnů a ona jak byla ožralá, tak zvládla utíkat. Já sem zdrhala, obtočila jsem se kolem prvního borca, co sem viděla, asi 60 mu bylo a: „Pojď sem. Pojď, ať už mě nechá.“ Já sem se bála, že mě zasedne, nebo zašlápne. Já sem čekala, že každů chvílku spadne a zavalí mě.“¹¹⁵

„U nás ti kluci jsou hrozně chytrí, mají vysoké školy a oni jak je ta jejich práce náročná a potřebujů přes ty hody vypnúť tak dělajů kraviny. A oni si kdysi vzali metlu a dělali, jakože je to nové právo a tam byl právník, učitel a tyto profese.“¹¹⁶

¹¹⁴ Hra metlová. Foto poskytla respondentka Zdislava Famfulíková.

¹¹⁵ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

¹¹⁶ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

„Hráli sme metlovú. A oni si chceli na sebe lehnúť. Chceli si urobiť hromadu, tak si urobili hromadu a ležali na sobe.“¹¹⁷

118

11. Mužská časť chasy tvořící hromadu při hře metlová

Další narativy se odehrávaly na hodových zkouškách a jedná se o modifikaci dětských pohybových her s tím, že kdo prohrává, ten pije víno. Jiné soutěže spočívaly naopak v tom, kdo toho vypije víc:

„Soutěž Kdo je najkrásnejší. Spočívalo to v tom, že ktorá byla najvíc opilá, tak ta je najkrásnejší a ktorá zůstala najdýl živá, ta byla najkrásnejší. A od té doby se říkalo, že kdo je najkrásnejší, tak je úplně šrot. To slovo nabylo úplně jiného významu.“¹¹⁹

„Měli jsme pantomimu a Pavla se u toho strašně orala. A Bohuš si vtáhnul mrtvé moře. Já sem u toho úplně uhcávala. A Bohuš naznačoval jak se plave ve vodě a oběšence. A on jak se věšel, tak to bylo hrozně vtipné a všichni co to sakra má být? A nikdo to neuhodl.“¹²⁰

Narativy o hrách na zvířátka jsou od obou folk groups, každá má svůj vlastní průběh:

„Na hodových zkouškách sme hrávali Víno. Tleskeš do dlani, tleskeš do stehnen a děláš nějaké zvíře. Knapík dělal kudlanku. A mnul si ručičky a mlaskal u toho a on to vyhrál, protože to nikdo nebyl schopný po něm zopakovat. Kdo vypadl, pil víno.“¹²¹

¹¹⁷ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

¹¹⁸ Hromada mužů z chasy při hře metlová. Foto poskytla respondentka Zdislava Famfulíková.

¹¹⁹ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

¹²⁰ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

¹²¹ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

„Hráli jsme si na zvířátka. Na jedno soustředění, jak se děcka přiopili, tak už nevěděl nikdo co by tak začali napodobovat různé zvířátka pantomimou. Tak po chodbě asi 10 lidí dělalo různé zvířátka. „Já jsem housenka, já jsem housenka“. Přes něho tam skákal zajíc, protože jsme si zrovna hodinu hráli na zvířátka.“¹²²

Výzvy o to, kdo kolik sní chilli papriček jsou běžné nejen v těchto dvou folk groups, kterými se zabývám ve své práci. První narativ mi poskytla členka chasy, druhý pak členka folklorního souboru:

„Slavičkovi nutili Ivce chilli papričky. Staňa tehdá říkal, že to roste na pergole, že sů výborné. A tři sme byli, komu to přišlo jako dobrý nápad. A on to donesli a bylo nám strašně zle a tekly nám slzy. Už sme pak nic ani nejedly ani nepili.“¹²³

„Co fesťák, to se našlo něco nového. My jsme byli ubytovaní vždycky v nějakých školách. Tohle bylo myslím Rumunsko a měli jsme tam hromadný oběd a oni tam u toho oběda měli nechanou kyšku, a u toho měli nějaké ty svoje rumunské, nebo maďarské takové zelené chilli papričky pálivé. Vypadalo to jak kozí rohy a bylo to pálivé jak prase. Hnedka první co si mysleli, že je to jak kozí roh bez chuti, tak si kousli a začali se dávit a podobně. A náš primáš se vsadil, že to sežere tu chilli papričku celou s ostaníma, co seděli u stolu. To mu vehementně všichni rozmlouvali, protože ti co mezitím stihli ochutnat špičku té papričky a věděli, že to takové terno nebude. Tak né no, tak se vsadil o pivo, nebo něco takového, celou tu chilli papričku si narval do držky, fakt ju sežral, spolkl, jenomže pak jsme nevěděli, jestli se nebude někdo volat. Vedoucí souboru byl nasraný jak sviňa, protože Vojta zrudl, zbělal, zmodral, šel se poblit, Vrátil se ke stolu, furt byl rudý. Úplně, protože ta paprička měla sílu jako prase, takže mu dotahli ještě z kuchyně další smetanu, nebo kyšku. Nalili do něho asi půl litra, rudý, brečel, uplně slzy mu tékly. Vlastík, ten byl nasraný, že ještě jsme ani pořádně nedojeli na festival a už ti idioti zase něco dělají, jestli je jako normální, že to je na infarkt, jestli nemá volat sanitku, nebo něco. Ten teda ne, že to rozdýchá, takže tam do sebe rval tu smetanu. No vykládal nám Vojta, že měl tři dny problém srat, že 3 dny chodil se slzama v očách a rozpálenů řiť. A odehrál to. Oni to vždycky odehráli.“¹²⁴

Následující narativy se týkají pěvecké hry hrané druhý den na hodové zábavě. Hra spočívá v předzpěvu chasy, kdy vyzývá kapelu k nějakému úkonu, který po nich zpravidla zopakuje. Všichni respondenti tuto hru nazývají Hojačky. V písni je text: Hojačky, hojačky, zahrajte nám muzikanti stojáčky. Zpravidla dechová kapela, která na hodové zábavě hraje,

¹²² Respondentka Marie Tonička Veselá, 32 let, státní zaměstnanec, Blatnička.

¹²³ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

¹²⁴ Respondentka Marie Tonička Veselá, 32 let, státní zaměstnanec, Blatnička.

povstane a zahraje ve stoje. Chasa při repetici, také stojí. Konec písně se pak různě mění, jak je zřejmé z následujících narativů.

Úkon gatí vyslékačky, nebo bez gaťáčky (tzn. muzika si sundá kalhoty) jsem mám zaznamenaný opět mezigeneračně. Tento úkon jsem v jiných obcích nezaznamenala. Jedna z respondentek mi potom svěřila, že se na ni muzika jako na stárku připravila a sehnala si pro tuto sloku speciální proprietu:

„V našem kulturáku sú veľiké okna, keré když se otevřú tak je to půl metra na zem, to zeskočíš. A zpívá se: Zahrajte nám muzikanti z okna skákačky. Takže muzikanti s tubů, bubnem a se všeckým skáčú z okna na ulicu a chasa za nima a potom sa vracáme vchodem dovnitř a tak děláme dvě tři kolečka, protože nás to začne bavit.“¹²⁵

„Máme gatí vyslékačky. Všeci, muzikanti a chasa s nima. Muzikanti idú do trenek. A ona je nejaká sloka aj na trenýrky. To už muzika odvalu nemá, ale kluci si zdělávají aj trenýrky. A chlapi jak mají ty košule až ke kolenům, tak nic nejde vidět. Zahrajte nám muzikanti gatí vyslékačky. A oni s těma zdělanýma gatima aj tancujú. To je normálka. Řemeně jim pak zavazujú zpátky holky.“¹²⁶

„U nás se u Hojačkách vyslékajú lidi do naha. Měli sme tam takové exempláře, a to už je 20 let a borec, už starší, chlap, co chodil dřív v chase, stál až na konci sála, naproti pódia a ted' bez gaťáčky, toš všecko důle. A s tým šulinem hongajícím přešel až k té muzice přes celý sál, před všeckýma, Uplně s přehledem. Ted'ka už to dlouho nebylo tak extrémně.“¹²⁷

„Pak se eště zpívá ženské na muzikanty: „Hojáčky hojačky, ukažte nám muzikanti čuráčky.“ Samozřejmě toto se neděje. Při této příležitosti šel ten borec s tým hongajícím šulinem přes celý ten sál. Když já sem byla stárka, tak mě ti hajzlíci muzikanti, jak je taková ta hračka natahovací na klíček, takové to kuřátko, tak oni nekde sehnali čuráka. Natahovacího, na klíček. A já sem tam stála stárka a oni to natahli, jako že ukazují mě prostě toho čuráka. Perfektně nachystaní a toto se děje tradičně každý rok, tá neděla.“¹²⁸

Úkon hraní v leže se mi podařilo shodně zachytit v obcích Tasov a Louka.

¹²⁵ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

¹²⁶ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

¹²⁷ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

¹²⁸ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

„Zahrajte nám muzikanti ležačky. My si léháme holky před kluky a kluci si lehnů za holky, aby viděli pod ty sukně.“¹²⁹

„My sme si léhali na sebe, borec si lehl na záda a holka si lehla na něho, že mají obličej proti sobě. A to vypadá jak hodové orgie.“¹³⁰

6.9. Nečekané dary

Zajímavé mi přišly i narativy týkající se především nečekaných výher v tombole a toho, co se s těmito dary následně děje. V Tasově je tombola součástí hodů. Ostatní folk groups k těmto výhrám přichází u příležitosti jiných festivů uměle spojených s lidovou kulturou, jako jsou např. krojované plesy:

„Na krojový ples byla tombola a někdo z nás vyhrál takové ty hrníčky s podšálkama, takové ty královské. A hádej co do toho nalili? Slivovicu. Tak potom seděli v hasičárně a popijeli z toho. Jak čaj o páté. Kulturně se pila slivovice.“¹³¹

„Kamarádka tam dostala hroznové cukry. A oni dostali ty hroznové cukry a oni si z prdele vzali lžičku a pod to dali oheň, jako že budu brat drogy. Potom borce napadlo, že si budu propichovat uši špendlíkem, tak nahřívají jehly a pak už to pichali.“¹³²

---

¹²⁹ Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

¹³⁰ Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

¹³¹ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

¹³² Respondentka Zdislava Famfulíková, 19 let, studentka, Tasov.

133

12. Mužská část chasy obdarovaná hroznovým cukrem

„To bylo na dozvuky a byla tombola a v tombole byl nafukovací kajak, co si do něho sedneš a jedeš. A tehdy Bohdan s Blažku to vyhráli a teď to bylo nafuklé, toš to dali na zem před podium, teď tá Blažka měla takové dlouhé šaty jí mamka ušila. Teď jak si sedáš do kajaku, toš potřebuješ roztahůt ty nohy a hodit každú nohu ven. Toš vytáhla ty šaty, Bohdan si sedl do předku, ona do zadku a oni na tom kajaku se odrážali nohama a dojeli na tom do výčepu na štamprlu.“¹³⁴

6.10. Vliv populární kultury

Ve dvou narativech se mi podařilo zachytit i vliv masmédií na jednotlivé folk groups. V prvním případě se jedná o vliv amerického seriálového pokračování slavného sci-fi filmu Hvězdná brána, který má stejný název. Seriál pojednává o týmu SG-1, který zřídila americká armáda za účelem prozkoumávání cizích planet a navazování kontaktu s jejich obyvateli. Vojáci týmu SG-1 přicházejí do těchto světů pomocí tzv. hvězdné brány, kruhového portálu označeného po svém obvodu různými symboly.¹³⁵

¹³³ Mužská část tasovské chasy s darovaným hroznovým cukrem. Foto: respondentka Zdislava Famfulíková.

¹³⁴ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, chasa Tasov.

¹³⁵ Hvězdná brána (seriál). Převzato z: <https://www.csfd.cz/film/72232-hvezdna-brana/prehled/>, cit. 28.7.2022.

V následujícím narativu si chasa vyzdobila tzv. peklo (místnost, kam má přístup pouze chasa a veřejnost smí vstoupit pouze na pozvání některého z členů chasy) po vzoru tohoto seriálu. Rám dveří připomínal portál, kterým herci v seriálu procházeli do jiných světů:

„Na zkouškách to vzniklo. Vymyslel to Lojza. Hvězdná brána frčela ve tři odpoledne a všichni kluci se na to dívali a když se zdobil sál a Lojzík přišel, že zdobí peklo. A my jsme za hodinu přišli a tam byl tak oblepený kruh a na tom ty symboly a to se tak 5 let netrhlo. Že o tam bylo a všichni chodili hvězdnou branou z pekla do hasičárny. Ono se to na těch zkouškách dost probíralo.“¹³⁶

Respondentka Zdislava mi při rozhovoru ukazovala různá krátká videa. Když byla stárka, přišla k ní mužská část chasy ráno na snídani a velmi ji svým příchodem vyděsila. Muži vydávali hrdelní skřeky, vyplazovali děsivě jazyky a tloukli se dlaněmi do stehen a předloktí. Po shlédnutí tohoto videa jsem rozpoznala maorský bojový tanec Haka, který začal být prezentován např. na ragbyových zápasech různě po světě a objevoval se i ve zprávách. Respondentka netušila, že se jedná o tohle a jenom ji a ostatní tímto svým výstupem děsili.

13. Mužská část chasy tančící maorský bojový tanec Haka

Vliv masové kultury je patrný také z blogu nazvaného jako *Deník Pražáka*, který v práci cituji (např. sběr chvojí). Tento blog byl založen v roce 2006 jako reflexe na *Deník Ostravaka*,
Deník Ostravaka je blog psaný v ostravském dialektu, který se stal se populární především na

¹³⁶ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

¹³⁷ Muži z tasovské chasy prezentující maorský tanec Haka. Foto: respondentka Zdislava Famfulíková.

internetu. Psal jej blogger s pseudonymem Ostravak Ostravski. V roce 2007 tento jeho blog vyšel knižně a byl i pod stejným názvem zfilmován. Deník Pražáka byl založen členem hodové chasy, který v té době studoval v Praze (proto Deník Pražáka) a neměl tak možnost probrat všechny své zážitky z uplynulých víkendů s místní komunitou osobně. Psal je tedy do tohoto blogu po vzoru blogera Ostavaka Ostravskiho, tedy ve slováckém dialektu.

6.11. Úprava písní

Ve folk groups, které jsou předmětem mého výzkumu, působí řada dobrých hudebníků a zpěváků. To se také odráží v jejich kreativitě, kdy předělávají různé lidové písně a přidávají jim svůj vlastní text. Tyto nové texty odrážejí aktuální potřeby jednotlivých členů, jejich mentalitu a naladění se na sebe v rámci své folk group. První narativ naráží na potřebu většího množství sociálních zařízení, kdy je v písni nepřímou kritizováno vedení obce:

„Když jsou dozvuky a chodí holky karičky (slovenský, ženský kolový tanec), tak jsme s Klárkou stály u těch záchodů a já na Klárku: „Nebylo by na škodu přidat trochu záchodů.“ A my jsme to s Klárkou začaly vyzpívávat na těch karičkách a normálně v pásmu.“¹³⁸

Další dva narativy se týkají zpívání jedné z lidových písní, kterou zpívá tasovská chasa na oslavu dokončení svého tanečního pásma před veřejností. Druhý narativ popisuje úpravu textu písně od Waldemara Matušky Les champs Elyseés členy folklorního souboru:

„Po tanečkách dělají to, že odzpívají Kněždub (popěvek Povstaň, kdo nemá rád Kněždub) a dělají to tak 10 let a zpívají: „Byl jeden pán, ten kozla měl“ a dycky jeden předzpívává. Ani nevím, kde na to došli. Nejspíš to někdo z prdele začal.“¹³⁹

„Nakonec jsme si složili takovou hymnu. Byli jsme někde na Slovensku, na hranicích s Maďarskem skoro, vynikající Tokaj jsme koštovali. No a tam vznikla jedna z hymen souboru Kér mi dere tvár (keř mi rozedírá tvář). Nikdo maďarsky neuměl a vznikl celý nářev:

„Kér mi dere tvár, Segedén, Debrecén, Mintenkér, Mintenkér mi dere tvár.“ To se pak vyřvávalo. A pak někdo přišel s tím, že po tady téhle hymně začal skandovat: „Dunkyžalky. “A celý autobus odpovídal: “A co já!“ „Dunkyžalky - a co já. Dunkyžalky - a co já. Héééj. A ker mi dere tvár.“ A tady tímhle jsme byli schopní trávit třeba hodinu cesty.

¹³⁸ Respondentka Rozárka Dočkalová, 28 let, scénografka, Lipov.

¹³⁹ Respondentka Kordula Šefránková, 43 let, sociální pracovnice, Tasov.

Pak jsme začali zpívat nějaké národopisné, sprostopisné.

A tahle hymna nám zůstala několik let, než se to zdravé jádro rozpadlo a zpívalo se to po vystoupení, skandovalo se apod.“¹⁴⁰

Následující narativ popisuje, že kreativita členů folklorního souboru je opravdu velká, nebojí se zapojovat vulgarismy a dokonce tyto vulgarismy imitují:

„Já jsem autorem jednoho večera, který skončil tím, že jsem si vzpomněla na jednu písničku, kterou nás taťka učil ze srandy jako malé: „Pumpa v řiti, pumpa v řiti“ a měl to někde z divadla. A to je nějaká písnička, kde si každý jede nějaké takové heslo. Takže: „Mrdej moji prdel“, „Pumpa v řiti“ a podobně. No já jsem to jeden večer na festivalu samozřejmě naučila celý soubor, takže my jsme seděli na chatce asi 30 lidí, tam nejenom, že se zpívalo, ale dělali se u toho různé gesta. Takže já jsem dirigovala, všichni vychechtaní a já jsem ukázala, kdo má začít, kdo má přestat a já jsem dirigovala sbor, kdy malinká Maruška říkala: „Pumpa v řiti, pumpa v řiti“ a u toho dělala jakože pumpu v řiti.

Do toho Jožka: „Židovský penis“ a ukazoval do toho.

Anežka: „Jebal kozu přes ohradu“ a naznačovala.

A každý si našel takovou přisprostlou hlášku. Prsty v piči ještě byly.

A takto jsme jeli asi hodinu a půl tenhle orchestr v různých hlasitostech já jsem dirigovala intenzitu a co za sprosté nadávky vlastně bude. Pak někoho inteligentního napadlo, že došel pro Vlastíka (vedoucí souboru), aby si to poslechl. Ten vůbec nevěděl, co má říct a celá chatka burácela mrdej moji prdel a židovský penis a tak.“¹⁴¹

Podářilo se mi zaznamenat i narativ, kdy naopak člen chasy nezvládl před publikem zpěv a zbytku chasy to přišlo velmi zábavné. Událost se odehrála na hodech v Lipově při nedělní mši svaté. Dokonce tak zábavné, že si na lidovou píseň Muziky, muziky složili vlastní variaci, která obsahovala právě onu nepovedenou pasáž:

„Ono se to táhlo strašně moc hodů. Snad 10 let. Pajís šel na požehnání a zpíval. A on jak zpíval slovo evangelium, tak to slovo, to evangelium strašně zakokrhál. Ted' celý ten předek zůstal opařený, tam byli nováčci, a celý ten zadek, tam byli staří, se snažil nechechtat v tom kostele. Tři, nebo čtyři chlapi odešli ven z toho kostela, protože to nemohli vydržet,

---

¹⁴⁰ Respondentka Marie Tonička Veselá, 32 let, státní zaměstnanec, Blatnička.

¹⁴¹ Respondentka Marie Tonička Veselá, 32 let, státní zaměstnanec, Blatnička.

protože sa potrebovali smát. Ale když sa vrátili a viděli toho Pajísa, tak zase moseli jít ven, protože sa začali zase smát. A Pajís když šel zpátky do řady a viděl tu chasu, jak se snaží nesmát, tak on šel zrovna ven, protože to nedal. A muzikanti když jsme šli z kostela hráli Muziky muziky a začali do toho zpívat a zpívejte evangelium a my jak sme byli napití potom večer o hodech, tak sme seděli v hasičárně a zpívali jsme to tam úplně všichni a pořád a tak se to udrželo fakat několik hodů po sobě.“¹⁴²

---

¹⁴² Respondentka Barbora Černá, 38 let, dělnice ve výrobě, Louka.

7. Závěr

Když jsem začínala se sběrem narativů, měla jsem vytipovány konkrétní festivity spojené s udržovanou či konstruovanou lidovou kulturou. Při předběžném sondážním výzkumu, kdy jsem se na tyto rozhovory připravovala, jsem zjistila, že průběh festivit ve zkoumaných lokalitách je téměř totožný. Moje pracovní hypotéza byla, že si tyto narativy budou velmi podobné a že bude možné sledovat jejich verze, varianty a případnou migraci. Tento předpoklad se nakonec překvapivě ukázal jako lichý. Narativy, či spíše memoráty, byt' se týkají stejných festivit, jsou odlišné a lokálně specifické, vázané ke kolektivní paměti individuálních lokalit a narátorů. Nejedná se tedy dominantně o současný folklor v podobě jasně definovaných variujících žánrů jako jsou anekdoty či současné pověsti, ale spíše o součást kolektivní komunikativní paměti.

Některým narátorům jsem dokonce v rámci svého výzkumu narativy z jiných municipalit převyprávěla, ale zpravidla mi bylo řečeno, že se u nich nic podobného nikdy nestalo. Možná by odpověď byla jiná, kdybych mohla hovořit s kolektivem a nikoliv s jednotlivci.

Narativy, které jsou shodné a vyskytují se na odlišných územích se týkají pouze praktiky *chvojí* spojené s přípravou na výroční festivalu krojovaných hodů s právem a zpívané hry Hojačky.

Naopak jsem neočekávala, že bude možné sledovat mezigenerační migraci narativů, jak je tomu na příkladu hodů v Tasově. U praktiky kradení práva je tento narativ naprosto stejný u obou narátorek. Jak bylo popsáno výše, hodové právo je velmi cenná proprieta. Je obřadně zdobeno i předáváno (stárka předává právo stárkovi), po celou dobu trvání hodů je ukazováno dům od domua má pro danou folk group (chasy) velký význam. Předpokládám, že právě díky velkému významu, který místní komunita přikládá tomuto předmětu, není narativ změněn dokonce ani po několika dekádách.

Naopak při sběru narativů hodových bitek se liší původ jejich motivu. Zde by to chtělo v rámci dalšího výzkumu oslovit ještě starší generaci, který by možná původ těchto potyček osvětlila.

Neočekávala jsem také značný vliv populární kultury, která nepřímou zasahuje do průběhu jednotlivých festivit, jako je tomu na příkladu stárky, které mužská část chasy prezentovala před domem maorský tanec haka namísto jiného tance typického pro zkoumanou oblast, např. mužský sólový tanec verbuňk.

Díky přislíbené anonymizaci narátoři našli odvahu sdělit mi narativy, které by jinak v kolektivu nepřipomínali vůbec, a to i přes to, že od jimi mi vypravovaných událostí uběhlo i

několik dekad. Jedná se především o dehonestující narativy týkající se situací, za které by se ve své sociální skupině styděli, např. kdy jde dívka v podnapilém stavu po ulici a ničí přitom krojové součástky, nebo situaci, kdy dostal stárek od místostarosty vyhubováno za to že si nehlídá chasu, která zvolila místo návštěvy kostela návštěvu hostinského zařízení. Narátoři byli překvapivě velmi otevření i při povídání o věcech protizákonných, jako požívání alkoholu před 18tým rokem věku, nebo při krádeži předmětů. V tomto byly individuální rozhovory velmi přínosné.

Jak již bylo zmíněno výše, narátoři sami volí příběhy, které jim přijdou podstatné pro fungování v místní komunitě. Vliv na narativy má také jejich minulý a současný postoj, a tak jsou některé narativy zapomínány a narátoři by si na ně mohli vzpomenout až ve své příslušné folk group, např. při pravidelné zkoušce folklorního souboru.

Zde je důležitý především situační kontext. Když jsou jednotlivci v kontaktu mezi sebou, ve své sociální skupině, tak si dokáží lépe vzpomenout na různé situace vážící se ke konkrétní festivitě. Jedná se o komunitní, sociální narativy, které nehrají významnou roli v jejich životě. Když jsou ale tyto narátoři ve své folk group, tak si tyto situace oživí a v tomto smyslu se jedná folklor, který ale není variabilní. Je situační, komunitní a konkrétní sociální skupinu více semkne a podpoří tím jejich kolektivní paměť.

Kvůli pandemii Covid-19 nebylo možné se potkat s celou folk group, nebo s její větší částí. V případě chasy by to patrně byl jeden ze dnů, kdy nacvičují taneční pásmo a v případě folklorního souboru by to byla jedna z jejich zkoušek. Narátoři si ve své sociální skupině dokáží lépe vybavit jednotlivé situace z výročních festivit a mohou tak rozšířit vzorek sbíraných narativů. Při individuálních rozhovorech na tuto skutečnost upozorňovali i sami narátoři.

Téma narativů spojených s různým způsobem udržovanou či konstruovanou lidovou kulturou tak není zcela vyčerpáno.

Lze např. hovořit s více folklorními soubory a komparovat pouze narativy pouze těchto fouborů, např. různé výzvy a soutěže mezi členy této folk group.

V mé práci analyzuji pouze dvě folk group, a to místní chasy a folklorní soubory. Nejsou to však jediné skupiny ve zkoumané oblasti, které se podílí na organizaci a dodržování výročních festivit. Např. masopusty, či stavění máje organizují v mnohých obcích sbory dobrovolných hasičů a je možné zpracovat narativy např. této folk group.

Dá se také rozšířit území sběru narativů na celé Slovácko, kde je možné využívat i internetové zdroje např. facebookovou skupinu Přiznání z hodů ve které jsou narativy převážně etnografických subregionů hanáckého Slovácka, kyjovského Dolňácka, Podluží a přechodové

oblasti Brněnska.

Při rozšíření území je možné komparovat pouze jednu vybranou festivitu či praktiku, např. praktika kradení máje, nebo naopak stavění hodové máje.

Téma narativů spojených s lidovou kulturou má i do budoucna velký potenciál pro další výzkum, či výzkumy a jejich zpracování může obohatit nejen obor etnologie a kulturní antropologie, ale i jiné obory, např. sociologii.

Seznam použité literatury

1. Beneš Bohuslav: K dějinám slovesnej folkloristiky. Prebudena piesen – nadácia, Bratislava, 1996
2. Beneš Bohuslav: Úvod do folkloristiky. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1989
3. Brouček, Stanislav (eds.): Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Mladá Fronta, Praha, 2007
4. Dundes, Alan: Folklore as a Mirror of Culture. Elementary English 46, National Council of Teachers of English, 1969
5. Frolec, Ivo (eds.): Na paletě krojů. Nadace děti-kultura-sport, Uherské Hradiště, 2010
6. Hendl, Jan a Jiří Remr: Metody výzkumu a evaluace. Portál, Praha, 2017
7. Horálek Karel: Studie ze srovnávací folkloristiky. SPN, Praha, 1966
8. Jančář Josef: Lidová kultura na Moravě. Vlastivěda moravská, Země a lid, nová řada, Ústav lidové kultury, Strážnice, 2000
9. Leščák Milan: Folklór a folkloristika: O ľudovej slovesnosti. Smena, Bratislava, 1982
10. Obrátil Karel, Jaroslav: První kytice národních prasáren. Kriptadia, Lege artis, Praha, 2016
11. Pecková Barbora (eds.): Historie zrozená z rozhovoru: interview ve výzkumu soudobých dějin. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Praha, 2018
12. Petráš Jiří: Příběh je základ a lidé příběhy potřebují, aneb teoretické a praktické aspekty orální historie. Sborník příspěvků z konference konané v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, Jihočeské muzeum, České Budějovice, 2010
13. Pohunek Jan (eds.): Metodická příručka ke sběru folkloru ve 20. století pomocí rozhovorů s pamětníky, Národní muzeum, Praha, 2014
14. Sirovátka Oldřich: Folkloristické studie. Etnologický ústav AV ČR, Brno, 2002
15. Sirovátka Oldřich: Srovnávací studie o české lidové slovesnosti. AV ČR, Brno, 1996
16. Tarcalová Ludmila. Hody s právem na Uherskoradištsku. Slovákcké muzeum, Uherské Hradiště, 2009
17. Válka, Miroslav: Etnografická rajonizace a diferenciacie Moravy a Slezska staronový problém české etnologie. Folia ethnographica 47, Moravské zemské muzeum, Brno, 2013
18. Vaněk Miroslav. O orální historii s jejími zakladateli a protagonisty. Centrum orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2008

19. Vaněk Miroslav: Orální historie ve výzkumu soudobých dějin. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2004
20. Vaněk Miroslav (eds.): Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2007
21. Vaněk, Miroslav a Pavel Mücke. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Fakulta humanitních studií UK v Praze, Praha, 2011

Seznam obrazových příloh

1. Mapa etnografického subregionu uherskohradištského Dolňácka etnografického regionu Slovácko (s. 9)
Dvouletý, Michal. Na paletě krojů: slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010
2. Tanec Pod šable na masopustní obchůzce v obci Lipov (s. 18)
*Masopust v Lipově. Autor Tomáš Knap. Převzato z:
https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2009/*
3. Maska smrti na masopustní obchůzce v obci Lipov (s. 19)
*Masopust v Lipově. Autor Tomáš Knap. Převzato z:
https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2012/*
4. Maska pankáče na masopustní obchůzce v obci Lipov (s. 20)
*Maska pankáče. Autor Tomáš Knap. Převzato z:
https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2017/*
5. Stárkovský pár před žudrem (s. 24)
*Stárkovský pár u slavnostně nazdobeného žudra. Autor: Veronika Žídková. Převzato z:
<https://www.facebook.com/Park.Rochus/photos/4278246205594150/>*
6. Mužská část hodové chasy spící na žíněnkách (s. 32)
Mužská část hodové chasy Tasov spící na žíněnkách. Zdroj anonymizován
7. Maska králíků v králíkárně před skutečnou králíkárnou (s. 38)
*Maska králíků v králíkárně před skutečnou králíkárnou. Převzato z:
https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2014/*
8. Muž z přespolní chasy spící s ukradenými hodinami (s. 41)
Ukradené tasovské hodiny. Zdroj anonymizován
9. Krojovaný pár při hře šátečková (s. 45)
Hra šátečková. Zdroj anonymizován
10. Chasa při hře metlová (s.46)
Hra metlová. Zdroj anonymizován
11. Mužská část chasy tvořící hromadu při hře metlová (s. 47)
Hromada mužů z chasy při hře metlová. Zdroj anonymizován
12. Mužská část chasy obdarovaná hroznovým cukrem (s. 50)
Mužská část tasovské chasy s darovaným hroznovým cukrem. Zdroj anonymizován

13. Mužská část chasy tančící maorský bojový tanec Haka (s. 51)

Muži z tasovské chasy prezentující maorský tanec Haka. Zdroj anonymizován

Seznam internetových zdrojů

1. Uherskohradištské Dolňácko – rozvržení sídla v terénu.
<http://www.parkrochus.cz/doc/172/>
2. Stárkovský pár u slavnostně nazdobeného žudra.
<https://www.facebook.com/Park.Rochus/photos/4278246205594150/>
3. Deník Pražáka.
<https://slunko.estranky.cz/clanky/35.html>
4. Masopustní fotografie.
https://tractorboy.rajce.idnes.cz/Fasank_2014/
5. Jízda králů na Slovácku.
<https://www.nulk.cz/2017/01/30/jizdy-kralu-na-jihovychode-ceske-republiky/>